

hmeljar

Celje - skladišče
D-Per

70/1983

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

GLASILO DELAVCEV SOZD »HMEZAD« ŽALEC - LETO XXXVII. - MAJ 1983 - ŠTEVILKA 5

OB PRAZNIKU DELA

Prvi maj - praznik dela, je za naš delavski razred in vse delovne ljudi izjemen datum. Saj ta dan čvrsto potrka na našo vest, poseže v našo notranost in nas navede k razmišljanju: kaj smo storili za razvoj samoupravnih družbenih odnosov v OZD, kje združujejo delo s svojimi delovnimi tovariši, in drugo, kaj smo napravili, da bi z delom ustvarili širšo in močnejšo materialno osnovo ter s tem v gmotnem smislu krepili naše samoupravne odnose in jih uveljavljali tudi kot močno materialno podlago in moč za nadaljnji kvalitetnejši razvoj samoupravnih socialističnih odnosov, odpiranje novih delovnih mest, razvijanje solidarnosti, itd.

V Hmezadu razvoj samoupravljanja dobiva kvaliteto, saj nam kaže razvoj in tudi trenutna situacija, da delavci, združeni kmetje in ostali uspešno razrešujejo tudi izredno težka in zahtevna vprašanja. Sicer se kvaliteta in razvoj samoupravnih odnosov ne meri po sestankih in diskusijah na njih. Kvaliteta se kaže v odnosu, ki ga imamo do družbenega bogastva, kako z njim gospodarimo, kako s sredstvi ustvarjamo dohodek, kakšni so odnosi pri delitvi dohodka, kako razvijamo samoupravljanje v smislu humanizacije odnosov, ki v določenih družbeno ekonomskih odnosih nastajajo in kako omogočamo, da vsak tvorno sodeluje v tem veličastnem procesu razvijanja medsebojnih odnosov in odnosov do dela in sredstev, ki jim je osnova naša socialistična samoupravna demokracija. Tudi formalni vidik ali kakršna koli organizacijska oblika sama od sebe ne ustvarja samoupravljanja. Samoupravljanje lahko gradi, razvija in oplemeniti samo človek. Lahko rečemo tudi obratno, da samoupravljanje tudi plemeniti človeka in vzgaja človeka - delavca v samoupravnem in socialističnem duhu.

Za razvoj samoupravljanja je potrebna tudi materialna osnova. To mora biti ena izmed naših osnovnih nalog, večanje materialne osnove OZD v Hmezadu. Ker le na ta način bomo dosegli hitrejši razvoj v materialnem smislu, kar pogojuje kvalitetnejši razmah samoupravljanja.

Prav zaradi tega moramo v proizvodnji na katerem koli področju ustvariti čim več dobrin v fizičnem in vrednostnem smislu. Produktivno moramo ustvarjati, pa ne odvojeni eden od drugega, marveč povezani v čvrsto usmerjeno celoto. Takšna celota in vnema ter prizadevanje za naš nadaljnji razvoj nas bosta združevala, povezovala, spoznali se bomo med seboj. V to področje spada tudi solidarnost, ki jo delavski razred razvija od svojega nastanka. Tudi pri nas v Hmezadu bi to žlahtno vsebino delavskega revolucionarnega boja morali bolj gojiti. Solidarnost moramo zasnovati na širši osnovi. Nihče ne more biti sam, vsak mora biti varen in močan v okviru celotne družine. Solidarnost moramo spoštovati in gojiti tudi takrat, ko dajemo oziroma se odločamo, da se z družbenimi sredstvi s katerimi upravljamo, solidarnostno pomagamo drugim. Brez teh povezav ne bomo tako čvrsti kot bi sicer lahko bili. Posebno še sedaj, ko je pred nami veliko težav in le čvrsto povezani med seboj jih bomo lahko premagali.

Sedaj smo izvolili nove samoupravne organe. Z vsemi močmi jim moramo pomagati, zlasti še pa vodstvo družbenopolitičnih organizacij, da bodo lahko novoizvoljeni delegati uspešno opravljali odgovorno funkcijo.

Z odgovorno graditvijo in razvijanjem samoupravljanja ter s prizadevnim in uspešnim delom bomo najlepše proslavili naš PRVI MAJ.

Vsem delavcem, združenim kmetom in obrtnikom čestitam v imenu SOZD praznik dela in želim čim več delovnih uspehov.

Glavni direktor
Vlado GORIŠEK

VRTNARSTVO CELJE

Nudimo

- vse vrste okrasnih rastlin
- vence
- cvetne aranžmaje
- anranžiranje daril in pro-

- dajamo cvetje v maloprodajni mreži
- Načrtujemo in urejamo nasade in vrtove.

Obiščite nas.

1. maj praznik dela čestita

delavcem, kmetom, poslovnim prijateljem, upokojevcem in študentom
SOZD HMEZAD

z delovnimi organizacijami:

- KMETIJSTVO ŽALEC, Žalec
- KMETIJSKI KOMBINAT ŠMARJE, Šmarje pri Jelšah
- KMETIJSTVO ILIRSKA BISTRICA, Ilirska Bistrica
- KMETIJSKA ZADRUGA DRAVA, Radlje ob Dravi
- SADJARSTVO MIROSAN, Kasaze Petrovče
- VRTNARSTVO CELJE, Celje
- CELJSKA MESNA INDUSTRIJA, Celje
- CELJSKE MLEKARNE, Celje
- EXPORT-IMPORT, Žalec
- STROJNA ŽALEC, Žalec
- MINERVA ŽALEC, Žalec
- GOSTINSTVO-TURIZEM, Žalec
- NOTRANJA TRGOVINA, Žalec
- KMETIJSKA ZADRUGA SAVINJSKA DOLINA, Žalec
- KMETIJSKA ZADRUGA SLOVENSKA BISTRICA, Slovenska Bistrica
- ČEBELARSKA ZADRUGA ŽALEC, Kasaze
- JATA LJUBLJANA
- HMEZAD INTERNA BANKA, Žalec
- HRANILNO-KREDITNA SLUŽBA
- KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA, Žalec
- DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUŽBE, Žalec

RDEČI NAGELJ

Rdeč nagelj si pripnite vsi, ki od svojih rok živite, večer je vaš boj in v eno četo se strnite.

Vi ste ta svet zgradili, vprašali niste ali bo vaš, ko težko ste misli v sebi nosili ali prišel bo za vas tudi čas.

Trdo delo za malo plačila, pobrala draginja je, veliko obljub, v srcih le jeza, skrb in obup, utopila poslednji je delavčev up.

Birokrat ni za lopato in plavža se boji, le kmet naj posadi, kar za vse najbolj rodi.

Zato šopek rdečih rož nikdar ne zavržite, proletarci od vsepovsod, na svoj stan s ponosom zrite.

M. C.

Nekaj nalog in stališč, ki jih morajo člani ZK v osnovnih organizacijah stalno preverjati

V vseh temeljnih in delovnih organizacijah so člani ZK dolžni stalno in sprotno preverjati doseganje planov izvoza, oceniti njih realnost in optimalnost. Zaradi pomembnosti te naloge je potrebno politično obveščati vse delavce v kolektivih in diferencialno ocenjevati prispevek posameznikov v proizvodnji in skupnih službah k uresničevanju te naloge.

Pospeševati procese samoupravnega združevanja dela in sredstev, z utrjevanjem dohodkovnega in reprodukcijskega povezovanja v okviru SOZD in OZD iz drugih socialističnih republik in pokrajin. Po tej poti bo edino mogoče najti pot za ponovno postopno oživiljanje investicijske dejavnosti; dosedanje pristope k sklepom 5. seje CK ZKS so dolžni člani ZK v OZD oceniti na svojih prvih problemskih konferencah.

Skrbne in temeljite strokovne pristope smo dolžni zagotoviti v TOZD, ki poslujejo z izgubo oziroma na meji rentabilnosti. Oceniti in odpraviti je treba vzroke neuspelih

dosedanjih pristopov k sanaciji ter zagotoviti zlasti njihovo dolgoročnost, naslonitev na samoupravno združevanje sredstev ter kvalitativne dejavnike razvoja.

Člani ZK v OZD in SIS morajo biti pobudniki sprejemanja radikalnih ukrepov za zmanjševanje vseh oblik režijskega in neproduktivnega dela ter iskanje rešitev za višjo produktivnost dela in boljšo izkoriščenost delovnega časa na vseh področjih družbenega dela. Nužen je kritičen analitični pristop k oceni uspešnosti in strokovne angažiranosti delavcev v razvojnih, tehnoloških, komercialnih, organizacijskih in drugih sektorjih poslovodnega dela na ravni DO in SOZD.

Zadrževati pritiske na povečanje cen, zlasti, ko gre v njih za prikrivanje nizke produktivnosti in slabih rezultatov dela. Zmanjševati je treba tudi vse ostale oblike porabe ter kritično preveriti nekatera poračunavanja OD po zaključnih računih, ki ne temeljijo na rezultatih dela.

Vodlan

SINDIKAT

Koordinacijski odbor sindikata SOZD Hmezad je na seji dne 16. 3. 1983 opravil pregled dela za leto 1982.

Izvelek iz poročila predsednika: Naš koordinacijski odbor sindikata SOZD Hmezad Žalec je organiziran in deluje tako, kot to predvideva statut zveze sindikatov.

Sestavljeni smo iz 47 osnovnih organizacij in 10 konferenc osnovnih organizacij sindikata. Delovali smo po programu delu od začetka preteklega leta.

Naša sindikalna aktivnost je bila v preteklem letu predvsem usmerjena na področje gospodarske stabilizacije in cilje gospodarskega družbenega razvoja, ki so zahtevali od delavcev povečane napore za boljše delo in gospodarjenje, kot temeljni pogoj za gospodarsko stabilnost in krepitev delavčevega samoupravnega položaja.

Držali smo se resolucije za splošno zmanjšanje sredstev splošne porabe. Prepričani smo, da je možno za nekaj odstotkov to zmanjšanje še znižati in uresničevati na vseh ravneh, pa ne samo v TOZD, temveč tudi v negospodarstvu.

Lanska inflacija in porast cen sta povzročila nadaljnje padanje realnih osebnih dohodkov delavcev. Rešitev težav smo iskali in jih moramo najti le v pridobivanju večjega dohodka, katerega doseganje moramo spodbujati na podlagi doslednega uveljavljanja sistema delitve osebnih dohodkov, ki bo stimuliral delavce k večji produktivnosti dela in boljšemu gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Zato se zavzemamo, da se v politiki osebnih dohodkov skladno s sistemi za delitev OD v TOZD in drugih organizacijah še bolj spodbuja pro-

ces ustrežnejšega vrednotenja proizvodnega dela in dela pod težjimi pogoji.

Tudi probleme solidarnosti moramo še naprej ohranjati. Pomagati moramo kolektivom, ki ne ustvarjajo dovolj dohodka, zaradi objektivnih razlogov. Delavcem, ki so zdravstveno šibki, moramo pomagati, ker je ogrožen njihov življenjski obstoj.

V sedanjih razmerah bo potrebno namenjati več pozornosti stanovanjski politiki in to še posebej ob prehodu na ekonomske stanarine. Tudi na področju delegatskega sistema smo se precej udejstvovali, vendar moramo v prihodnje na tem področju napraviti še veliko več. Delavca ne smemo potiskati v položaj odtujenosti od političnega odločanja in s tem povezanega odločanja o rezultatih svojega dela.

Na športnem področju smo bili zelo aktivni, kjer smo delovali preko športnega društva Hmezad.

Ne moremo pa biti zadovoljni z delovanjem sindikata z mladino. Mladino moramo pritegniti v bolj aktivno družbeno-politično delovanje in ji posvetiti več pozornosti.

Vse osnovne sindikalne organizacije so do roka letos imele svoje letne članske sestanke.

Koordinacijski odbor je obravnaval in tudi sprejel program dela koordinacijskega odbora za leto 1983.

Prav tako je koordinacijski odbor na letni seji obravnaval zaključni račun SOZD Hmezad za leto 1982, kakor tudi predlog porabe skupnega sklada skupne porabe SOZD Hmezad, solidarnostni sklad, višine dodatkov, nadomestil in prejemkov v zvezi z delom za leto 1983.

Na seji koordinacijskega odbora so obravnavali predlog razpisne komisije delavskega sveta SOZD za imenovanje kolektivnega poslovodnega organa SOZD.

SPORAZUM

RŠC Velenje, DO EKO iz Titovega Velenja in SOZD Hmezad, DO Minerva iz Zabukovice sodelujeta že dalj časa na poslovno-tehnološkem področju in to sodelovanje želita razširiti. Zato sta 15. aprila v prostorih DSSS SOZD Hmezad v Žalcu svečano podpisali Samoupravni sporazum o poslovnem sodelovanju na družbenoekonomskih osnovah skupnega prihodka na področju razvoja, proizvodnje, trženja in vzdrževanja opreme za varjenje, opreme za predelavo plastičnih mas in izdelkov iz plastičnih mas.

Vy

V razpisno komisijo je koordinacijski odbor imenoval tov. Ivana Vodlana, Simona Napotnika in Franca Rabuzina. Koordinacijski odbor je tudi predlagal delavskemu svetu SOZD, da za predsednika delavskega sveta SOZD izvoli tudi Demetrija Koštomaja, dipl. veteri-

narja iz Celjske mesne industrije, za namestnika predsednika delavskega sveta SOZD pa tov. Albina Stepišnika, združenega kmeta iz Trnave, KZ »Savinjska dolina«.

Vodlan

delo SAMOUPRAVNIH organov

Novoizvoljeni delavski svet SOZD Hmezad se je prvič sestal 28. 3. in sprejel naslednje sklepe:

Sprejel je poročilo komisije o izvedbi referendumov za sprejem sprememb in dopolnitev SaS o združitvi v SOZD in Statuta SOZD, kakor tudi poročilo o izvedbi volitev v samoupravne organe SOZD Hmezad in potrditev mandatov.

Delavski svet je za novega predsednika delavskega sveta SOZD izvolil tov. Demetrija Koštomaja, dipl. veterinarja, vodjo priprave dela TOZD Proizvodnje mesa in izdelkov v Celjski mesni industriji, za namestnika predsednika delavskega sveta SOZD pa je izvolil tov. Albina Stepišnika, združenega kmeta iz Trnave, KZ Savinjska dolina.

V izvršilne organe DS SOZD so bili izvoljeni naslednji člani:

V odbor za proizvodnjo:

CILENŠEK Franc, KŽ – predsednik
ŠABJAN Jože, KZ Savinjska dolina namestnik predsednika
KOVAČIČ Jože, KK Šmarje – član
MIRNIK Milan, CM – član
KAČ Maks, Strojna – član
ŠTRAVS Miran, Minerva – član
RAK Jože, CMI – član
BUKOVNIK Franc KZ Drava – član
CUNJA Dušan, Jata – član

V odbor za finance in komercialo

NATEK Andrej, Export-import predsednik
GROBLER Marjeta, NT nam. predsednika
JANEŽIČ Rudi, KŽ član
ČETINA Nada KZ »Savinjska dolina« član
ŠUSTER Darko, CM član
JURANČIČ Vlado, CMI član
MUNDA Marjan, Jata član
KINDLHOFER Kurt, Minerva član
NOVAK Zvonko, KK Šmarje član

(Nadaljevanje na 3. strani)

SVET DIREKTORJEV

Svet direktorjev je obravnaval in analiziral izvajanje sklepov delavskega sveta SOZD z dne 28. marca.

Z ozirom na to, ker so sedaj bolj znani pogoji gospodarjenja, je svet direktorjev razpravljal o popravkih plana za leto 1983 s posebnim poudarkom na povečanje proizvodnje, kakor tudi o pomembnosti povečevanja izvoza.

Nadalje je razpravljal o svobodni menjavi dela, o programu dela delovne skupnosti Skupne SOZD, o problematiki pri izgradnji nove mlekarne in o planu investicij za leto 1983.

I. V.

(Nadaljevanje z 2. strani)

V odbor za organizacijo, ekonomiko, informatiko in odnose v združenem delu:

JAGER Vlado, Mirošan, predsednik
VOGRINC Marta, KŽ, nam. predsed.
MEŽNAR Slavko, Strojna član
SAVORGANI Tanja, Minerva član
CMOK Tatjana, CMI član
LESJAK Filip, NT član
JURAC Vlado, KIB član
BIZJAK Vojko, KZ »Savinjska dolina«
VOČKO Metka, GT član

V odbor za investicije in razvoj

ŠKAFAR Polde, DSSS, predsednik
ČUČEK Franc, CM, nam. predsed. ika
VERSTOVŠEK Franc, KŽ član
VAŠL Franc, Strojna član
TOVORNIK Marjan, KK Šmarje član
VEZONIK Oto, KZ Drava član
ČURČIČ Savo, Minerva član
VRZIČ Sašo, Jata član
MEDVED Jože, Vrtnarstvo, član

Imenoval je **razpisno komisijo za razpis del in nalog predsednika in podpredsednikov kolegijskega poslovnega organa.**

Komisijo sestavljajo:

Albin STEPIŠNIK, združeni kmet iz Trnave, kot predsednik, član DS
Ludvik GRABNER, Celjska mesna industrija, član DS
Franc CILENŠEK, Kmetijstvo Žalec, član DS
Ivan VODLAN, DSSS, predstavnik sindikalne organizacije
Simon NAPOTNIK, Sadjarstvo Mirošan, predsednik sindikalne organizacije
Franc RABUZIN, Celjske mlekarne, predstavnik sindikalne organizacije
KRISTIJAN MARKOVIČ, OKSZDL Žalec, predstavnik SO Žalec
Marija KROFLIČ, Notranja trgovina Žalec, predstavnik SO Žalec
Tanja SAVORGANI, Minerva Zabukovica, predstavnik SO Žalec

Obraavnani in sprejeti so bili tudi rezultati in analize poslovanja SOZD Hmezd za leto 1982, kakor tudi pokrivanje izgub v KK Šmarje in imenovanje komisije za sanacijo.

Komisijo za izvedbo sanacije sestavljajo:

ČETINA Jože, predsednik - DSSS
BREŽNIK Jože, član - DSSS
MEŽNAR Slavko, član - ST
GOLIČNIK Mihael, član - IB
DROBNE Marijan, član - DSSS
GLUŠIČ Ivan, član - DSSS
STRAŠEK Zvonko, član - KKŠ
VEHOVAR Ivanka, član - KKŠ
MUŽINA Franc, član - KKŠ
KOVAČIČ Jože, član - KKŠ
PUHAR Ivo, član - JATA

Sprejeto je bilo poročilo o porabi sredstev skupnega sklada skupne porabe za l. 1982. Odbor za organizacijo, ekonomiko, informatiko in odnose v združenem delu se pooblasti, da nekatere postavke osnove za združevanje sredstev ponovno prouči.

Finančno poročilo sklada solidarnosti v letu 1982 se sprejme. Celjska mesna industrija bo vrnila sredstva v sklad v višini 3,150.000 din. Sredstva sklada se v letu 1983 namenijo za solidarnost v naslednjih DO:

Kmetijski kombinat Šmarje	1,000.000 din
Kmetijstvo Ilirska Bistrica	650.000 din
Gostinstvo-turizem	500.000 din
Celjske mlekarne	1,000.000 din

Predlagani plan izvoza in uvoza ter devizna bilanca za leto 1983 se v celoti sprejme. Vse članice SOZD Hmezd so dolžne vse izvozne in uvozne posle poveriti DO Hmezd Export-import.

Na osnovi SaS o skupnih osnovah razporejanja dohodka, čistega dohodka in osebnih dohodkov Hmezada se sprejmejo višine dodatkov, nadomestil in prejemkov v zvezi z delom kot enotna ter se predlagajo DS TOZD v sprejem.

Delavskim svetom DO in TOZD se daje ponovno v sprejem spremembe in dopolnitve SaS o temeljnih srednjeročnega plana razvoja SOZD Hmezd s tem, da se črta 23. člen teh sprememb in dopolnitev.

Soglasno se sprejme poročilo o delu delovne skupnosti Skupne službe SOZD Hmezd za leto 1982.

Program izobraževanja za leto 1983 se sprejme v celoti. Odobri se razpis 103 štipendije za šolsko leto 1983/84. Plan sredstev za leto 1983, ki znaša 8,042.656 din, se sprejme.

Imenuje se uredniški odbor internega glasila Hmeljar v naslednji sestavi:
KOŠENINA Slavko, DSSS
VOČKO Metka, GT
VODLAN Ivan, DSSS
ORAČ Eva, DSSS
KRAJNC Martina, KZ Savinjska dolina
KAČ Miljeva, IHP, urednica strokovne priloge za Hmeljarstvo
VYBIHAL Vili, glavni in odgovorni urednik.

Pri izgradnji mlekarne industrije celjske regije se nameni za prekoračitve in dodatna cena 25 milijonov dinarjev iz združenih sredstev DO.

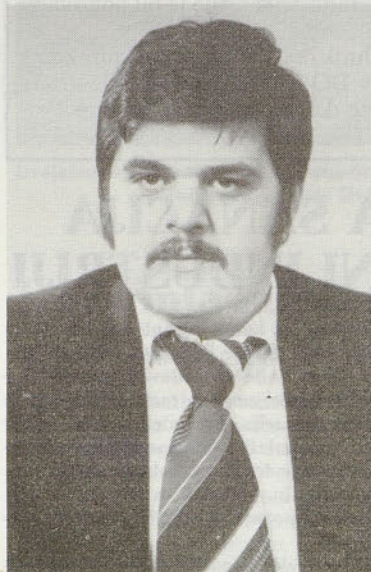
Sprejme se samoupravni sporazum o dolgoročnem poslovnem-tehničnem sodelovanju s Tovarno dušika Ruše. TOZD Agrokemija za združevanje sredstev za naložbe v rekonstrukcijo in dopolnitev zmogljivosti za proizvodnjo umetnih gnojil 10,4% od predračunske vrednosti investicije 91 milijonov din, kar znaša za SOZD Hmezd 9,46 milijona din.

Za sovlaganje se obremenijo članice SOZD Hmezd na osnovi razdelilnika porabe gnojil v letu 1982.

Sprejet je sklep, da se članicam SOZD Hmezd priporoča poenotenje delovnega časa v okviru SOZD tako, da traja dnevno od 7. do 15. ure in da je prva sobota v mesecu delovni dan.

Vodlan

ZNANA OSEBA

Demetrija Koštomaj, diplomiran veterinar, je novi predsednik delavskega sveta SOZD Hmezd.

V Celjski mesni industriji je vodja priprave dela. Dnevno načrtuje pripravo goved in prašičev za klanje. Razporeja ljudi in koordinira odnose s TOZD Prodaja.

O sebi je povedal: Sem Celjan V CMI delam štiri leta. V začetku leta so me v nov DS SOZD naši predlagali za delegata, na koordinacijskem sestanku sindikata sem bil predlagan za predsednika in tudi izvoljen.

Hmeljar: Kaj menite ob začetku ne prav lahke poti?

Kot predsednik si bom prizadeval, da bo DS deloval po samoupravni poti. Trudil se bom, da bomo vse važne zadeve usklajevali, o njih razpravljali in jih reševali na delavskem svetu SOZD in ne po kuloarjih.

Pričakujem in upam, da nam bo KPO dal polno podporo. Hmeljar naj o našem delu piše redno in objektivno.

Hmeljar: Pri delu vam želimo obilo uspeha.

Hvala.

Urednik

Prizidek k sirarni v Šmarju

Ingrad Celje je prevzel izvajalska dela pri gradnji prizidka k sirarni v Šmarju pri Jelšah. Z deli so pričeli že v februarju, ko so zasadili prve lopate, sedaj pa betonirajo temelje in zaščitni zid ob cesti. Če bodo dela tako dobro napredovala, bo stavba pod streho že v juniju.

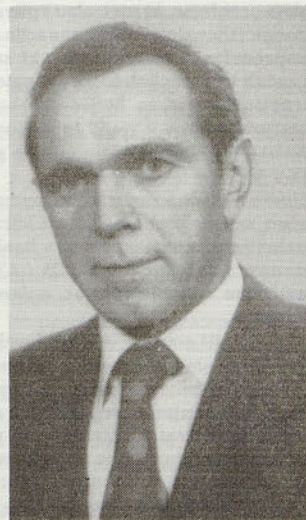
Zasedala je komisija za izvajanje Samoupravnega sporazuma o svobodni menjavi dela

Komisija je 21. marca na seji sprejela poročilo o delu delovne skupnosti Skupne službe. Nadalje je bila komisija mnenja, da je program dela delovne skupnosti Skupne službe izdelan kvalitetno in predlagala, da se ga da z dodatnim gradivom v zvezi z osnovno ocenitvijo del in opravi po posameznih izvajalcih in kratko obrazložitvijo k planu delovne skupnosti za leto 1983 v sprejem delavskemu svetu SOZD.

Vodlan

MALI INTERVJU

Albin Stepišnik, napreden, prizadeven in ugleden kmet-kooperant, ki je po svoji poštenosti in vsestranski dejavnosti znan, je pred dobrim mesecem postal podpredsednik delavskega sveta SOZD Hmezd.

Hmeljar: Albin, povej, prosim, nekaj o sebi.

Stepišnik: Kmet sem z vso svojo bito. Tako me je učil oče in ponosen sem. Kolikor nas je doma, vsi radi delamo. Imamo 8 ha obdelovalne zemlje in na njej 3 ha hmelja, silažo in vse kar potrebuje družina in 25 glav goved. Posestvo imam v Trnavi 17.

Hmeljar: Že lahko kaj rečeš kot podpredsednik DS SOZD?

Stepišnik: Nič določenega. Pogovorila se bova morda jeseni, ko se bom vpeljal v funkcijo. Za začetek le: Želim, da bi SOZD Hmezd - tako heterogena organizacija - delovala čim bolj homogeno. V tem vidim napredek in uspeh.

Hmeljar: Hvala!

RAZSTAVA INOVACIJ

V Savinovem salonu je bila od 21. do 23. aprila razstava inovacij DO občine Žalec. Hmezd je sodeloval s 14 tehničnimi izboljšavami oziroma koristnimi predlogi.

Vy

IMENOVANJA – IMENOVANJA

Milan BRAČIKA, dipl. ing. agronomije, roj. 1928. leta, doslej direktor DO Jata Zalog je bil imenovan za v. d. direktorja Do Jata Zalog – Ljubljana za dobo 6 mesecev.

Stojan HERGOVTH, dr. veterine, roj. 1932, direktor TOZD Reja v DO Jata Zalog – Ljubljana je bil ponovno imenovan na to dolžnost.

Janez TROBEVŠEK, dipl. ing. agronomije, roj. 1939. leta, direktor TOZD Meso v DO Jata Zalog – Ljubljana je bil ponovno imenovan na to dolžnost.

Jože JESENEK, ing. agronomije, roj. 1943. leta, doslej zaposlen v SOZD Merx Celje – DSSS je bil imenovan za vodjo TOZD Veleprodaja v DO Notranja trgovina.

Avgust CVERLIN, ekonomist, roj. 1939. leta, vodja TOZD Prodaja na veliko v DO Celjska mesna industrija Celje je bil ponovno imenovan na to dolžnost.

Karli STRMŠEK, kmetijskid tehnik roj. 1944. leta, v. d. direktor TOZD Združena hladilnica Celje v DO Celjska mesna industrija Celje je bil ponovno imenovan na to dolžnost za dobo 6 mesecev.

DOLGOROČNA SANACIJA V CELJSKI MESNI INDUSTRIJI

Ne glede na to, da ta članek ni namenjen poročanju o uspešnosti in neuspešnosti poslovanja posameznih TOZD znotraj CMI, želim navesti nekatera dejstva pri izvajanju sanacijskih ukrepov, da bi na koncu lažje osvetlil dva pomembna problema, ki zaviralno vplivata na doseg ciljev dolgoročne sanacije na mesnopredelovalnem področju, ki smo si jih zadali v našem kolektivu kot najodgovornejšo obvezo za boljše oskrbo z mesom prebivalcev v regiji in za povečan izvoz. Dolgoročno sanacijo smo postavili v tri faze:

Najprej finančna sanacija, ki pomeni finančno usposobitev TOZD v CMI za normalno tekoče poslovanje in v končni fazi ponovno usposobitev TOZD v CMI za razširjeno reprodukcijo oz. najemanje kreditov.

V preteklosti smo tri leta poslovali z izgubo. Le-to smo pokrivali s pomočjo družbenopolitičnih skupnosti v regiji, širše iz sklada skupnih gospodarskih rezerv SRS in znotraj SOZD Hmezad pri čemer pa vsako leto ostajali neučinkoviti v tako imenovani dolgoročni sanaciji. Pogoji gospodarjenja se namreč niso izboljševali tako kot smo predvidevali in pričakovali, temveč so se nenehno zaostrovali. Šele 1982. leta smo zastavili dovolj čvrst program notranjih in zunanjih kratkoročnih ukrepov in z izrednimi napor kolektiva pri izvajanju posameznih akcij za racionalnejše poslovanje uspeli. Aktivnosti so potekale v vseh sredinah kolektiva ob izredno močni podpori družbenopolitičnih organizacij in z vrsto uspešnih akcij smo poslovanje v 1982. letu zaključili s pozitivno nulo. Do sredine tega leta pa bo realizirana tudi usposobitev TOZD za investiranje.

V 1983. letu se lotevamo drugega dela sanacije, ki jo pri nas imenujemo tehnološko-kadrovska. Le ta obsega tehnično rekonstrukcijo in modernizacijo klavne hale (goveje linije) za izvoz na eni strani in intenzivno ter aktivno kadrovsko politiko znotraj in izven kolektiva CMI na drugi strani pri oformljanju tehnološko razvojnih služb v prepričanju, da brez tehnološkega napredka ni trajne sanacije na mesno predelovalnem področju.

Tehnična usposobitev klavnice bo obsegala obnovo goveje linije v klavni hali za govedo, adaptacijo sanitarnega vozla in modernizacijo pralnic za avtomobile. Vsa našeta predstoječa dela so finančno pokrita, pogodbe z izvajalci del podpisane, pričetek obnovitvenih del pa smo določili za 1. 7. 1983. Z adaptacijo

sodimo, da bomo dosegli izvozni status za klanje goveje živine na tržišča EGS.

Da bi bolje obvladovali industrijsko tehnologijo, modernizacijo postopkov in avtomatizacijo, bo kolektiv CMI svoje vrste popolnil s skupino strokovnih delavcev s področja tehnologije mesa, mikrobiologije, veterine in kemije in tako postavil pogoje za tehnično biološki razvoj.

Tretji del sanacije vidimo v sanaciji surovinskega področja. Začetki tovrstne sanacije so bili znani že v letu 1982, vendar so bili učinki še dokaj skromni. Prav tako menimo, da bomo na tem programu tudi 1983. leta delali le toliko, da ne izgubimo kontinuitete. Z vso vehemenco pa se je bomo lotili naslednje leto, ko bo za nami drugi del sanacije. Zavzemamo se za realizacijo govedorejskih programov SOZD Hmezad v celoti podpiramo plast v planirano izgradnjo goveje farme v Žepini, le da se realizacija neupravičeno dolgo odmika. Investitor je DO Kmetijstvo Žalec. Sedaj je končno dogovorjena prednost za začetek del na tej farmi, ki bi morala biti začeta v drugi polovici letošnjega leta, končana pa bo predvideno drugo leto.

Podpiramo napore za izgradnjo 800 glavske goveje farne na Imenem polju v Šmarju, ki je sedaj po melioracijskih delih, ki so končana, usposobljena za graditev, zlasti pa za intenzivno pridelovanje osnovne krme za rejo.

V celoti pa se zavzemamo tudi za izgradnjo reprodukcijske farne prašičev v Pirešici, kjer želimo v konzorciju, ki že dela na pridobivanju tehnične dokumentacije, dogovoriti prenos pooblastil nosilca investicije iz DO Kmetijstvo Žalec na našo DO iz preprostega razloga, da je načrtovana reprodukcijska farma prašičev koncipirana kot industrijski objekt in tako življenjsko potreben le klavnici CMI, ki pokriva večji del oskrbe s svežim mesom in mesne predelave v regiji. Ta farma je za trajno regijsko oskrbo s prašičjim mesom najpomembnejša kmetijska investicija in bi morala biti v ospredju pozornosti vse regije saj trenutno razpolagamo le z 5 % pokritjem tega mesa v samooskrbi in je to najnižji delež samooskrbe neke regije s prašičjim mesom v Sloveniji.

Ker so naložbe v osnovno kmetijsko proizvodnjo izredno drage, a dolgoročne naložbe želimo naglasiti, da lahko v tovrstno sanacijo učinkovito posežemo le, če bodo zanjo na razpolago dovoljna finančna sredstva, tako naša lastna,

zdržena in bančna. Če bomo lahko dogovorili prioriteto v regiji za to farmo, bi vsaj delno ublažila izredno nezavidljiv položaj oskrbe s prašičjim mesom.

Ob tako postavljeni trajni sanaciji pa želimo delavci CMI v največji možni meri zadržati redno oskrbo domačega tržišča in programiran izvoz.

Ko ocenjujemo možnosti za realizacijo opisanih načrtov, opažamo še vedno več zaviralnih činiteljev od katerih želimo ob tej priliki omeniti le dva.

Prvi.

Neenotnost regije do perečih razvojnih vprašanj na mesnopredelovalnem področju z vsemi nesoglasji, ki objektivno in subjektivno nastajajo in obstajajo v različnih interesih obeh SOZD, pri čemer je usodna diferenca v koncepciji SOZD Merx o potrebi dveh reprodukcijskih celot. v SOZD Hmezad in zlasti v CMI se namreč zavzemamo ves čas od podpisa prvega samoupravnega sporazuma o delitvi dela med klavnicami 1976. leta za enoten in en sam reprodukcijski krog.

Menimo namreč, da samo na ta način lahko klavnice v regiji dosežejo in uresničijo cilje, ki so jih v sporazumu o delitvi dela podpisale lani že drugič, to je – en izvozni objekt v regiji

– skupno nabavno prodajno službo in – predpripravo strokovnih podlag za povezavo v enotno DO mesnopredelovalnega tipa v regiji.

Sodimo, da bi medobčinski družbenopolitični in gospodarski dejavniki morali dati politično oceno o pravilnosti nasprotujočih si (idealogij) trditev in tako prispevali k poenotenju.

Drugi problem, ki pa je finančne narave in ki ga do sedaj nismo adekvatno rešili, je že kar kronično pomanjkanje finančnih sredstev v regiji za pokritje potreb kmetijsko razvojnih programov. Glede na potrebe po realnejši oskrbi bomo morali dogovoriti večja vlaganja v programe pospešenega razvoja živinoreje v regiji, kar menim, bi moralo imeti prednost in po potrebi, ko so izčrpani lastni resursi, tudi najti denar še za sovlaganje v druge republike.

Investicijsko razvojnih programov dogovorjenih, skupnih ali ločenih ne bomo uresničili brez odgovarjajočih oziroma potrebnih sredstev, pri čemer bi enotni pogledi na razvojna vprašanja olajšali dogovarjanje o prioritetah in pospešila že tako dolgotrajne pripravljalne postopke za sleherno investicijsko naložbo.

Andi Goršek

ODLIKOVANI DELAVCI SOZD HMEZAD ŽALEC

Predsedstvo SFRJ je za dosežene delovne uspehe ter dolgoletno družbeno in politično delo odlikovalo v SOZD HMEZAD več delavcev. Odlikovanci delovne skupnosti Skupne službe SOZD:

DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNE SLUŽBE

VYBIHAL Viljem je prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo
ŠKAFAR Leopold je prejel red dela s srebrnim vencem
VIRJENT Hermina je prejela red dela s srebrnim vencem
CENCELJ Emilija je prejela medaljo dela
GRUŠOVNIK Marija je prejela medaljo dela
KAMPUŠ Štefka je prejela medaljo dela

Odlikovanje so prejeli tudi delavci Delovne skupnosti Skupne službe, ki so bili med časom predlaganja za odlikovanje ter podelitve upokojeni in sicer:

JERIČEK Zlatko red dela s srebrnim vencem
KAPELARI Anica red dela s srebrnim vencem
KOREN Zlatka red dela s srebrnim vencem

Odlikovanja so jim bila izročena na skupni slavnostni izročitvi v občini in sicer ob praznovanju 27. aprila – Dneva ustanovitve OF in 1. maja – Praznika dela.

Stavbo TZO Polzela obnavljajo

RAZPIS ŠTIPENDIJ

SOZD Hmezad Žalec razpisuje za šolsko leto 1983/84 štípendije za potrebe delovnih organizacij za naslednje poklice:

1. diplomiran inženir poljedelstva (KŽ)	2 štípendiji
2. diplomiran inženir žívinoreje (KŽ)	1 štípendija
3. diplomiran žívilski tehnolog (CMI)	2 štípendiji
4. diplomiran ekonomist – org. plan. analize (DSSS)	1 štípendija
5. diplomiran gradbeni inženir za hidrogradnje (DSSS)	1 štípendija
6. diplomiran inženir farmacije (NT)	1 štípendija
7. kmetijski inženir (2-KZSD, 1-KŽ)	3 štípendije
8. inženir kmetijskega strojništva (NT)	1 štípendija
9. strojni inženir (NT)	1 štípendija
10. ekonomist-komercialist (CMI)	2 štípendiji
11. kmetijski tehnik (2-KŽ, 2-KKŠ)	4 štípendije
12. kmetijski tehnik za kmetije (KZSD)	4 štípendije
13. gozdarski tehnik (KKŠ)	1 štípendija
14. strojni tehnik (KŽ)	1 štípendija
15. kemijski tehnik (NT)	1 štípendija
16. ekonomski tehnik (2-KZSD, 2 NT)	4 štípendije
17. kmetijec (sadjar) (SM)	1 štípendija
18. vrtnar (VT)	4 štípendije
19. mesar (CMI)	10 štípendij
20. mesar-prodajalec (CMI)	5 štípendij
21. mlekar (CMC)	3 štípendije
22. prodajalec (3-NT, 3-KZSD, 4-CMI, 2-KKŠ)	12 štípendij
23. kuhar (GT)	3 štípendije
24. natakar (GT)	4 štípendije
25. vzdrževalec vozil in strojev (5-ST, 1-NT)	6 štípendij
26. avtoelektrikar (ST)	1 štípendija
27. avtoličar (ST)	1 štípendija
28. preoblikovalec in spajalec kovin (KKŠ)	5 štípendij
29. avtoklepar (ST)	2 štípendije
30. strojni ključavničar (ST)	7 štípendij
31. oblikovalec kovin (ST)	1 štípendija
32. orodjar (ST)	1 štípendija
33. monter vodovodnih naprav (CMI)	1 štípendija
34. kmetijski mehanik (KŽ)	2 štípendiji
35. kmetovalec za kmetije (KZSD)	4 štípendije

Kandidati za štípendijo morajo prošnji oziroma vlogi (Obr. DZS 8,40) priložiti:

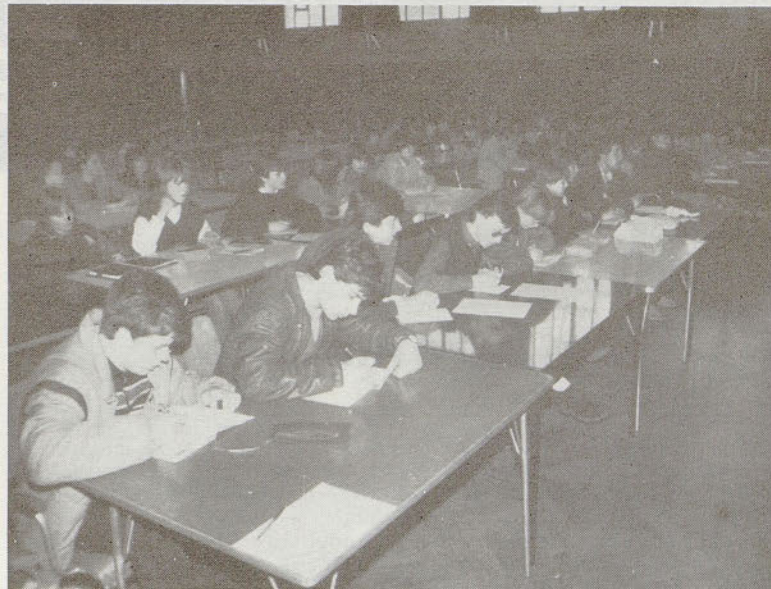
- potrdilo o vpisu v šolo,
- fotokopijo zadnjega šolskega spričevala oziroma potrdilo VTOZD o opravljenih izpitih,
- potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov (obr. DZS 0,12),
- potrdilo o dohodkih staršev v preteklem koledarskem letu iz delovnega razmerja, iz kmetijstva, obrti in dohodki iz dela v podaljšanem delovnem času in drugih virov. Če so starši upokojeni, priložijo odrezek od pokojnine za december 1982.

Za štípendijo pod točko 12. in 35. morajo kandidati priložiti izjavo, da bodo med šolanjem tudi aktivno delovali v aktivu mladih zadrúžnikov (sklep Zadrúžnega sveta KZ Savinjska dolina z dne 18. 2. 1982).

Za kadrovsko štípendijo lahko zaprosijo po družbenem dogovoru o štípendiranju politiki in ustreznih samoupravnih aktih samo kandidati, katerih dohodek na družinskega člana v družini prosilca ne presega 12.210 din kar je 85 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji za leto 1982.

Kandidati za štípendijo morajo poslati vlogo (Obr. DZS 8,40) in vse zahtevane dokumente do 30. JUNIJA 1983 na naslov: SOZD Hmezad, DSSS, kadrovski oddelek Žalec, Žalskega tabora 1.

Po roku prispelle vloge ali vloge z nepopolno dokumentacijo ne bomo obravnavali.

Uvajalnega seminarja v proizvodno delo v dvorani SOZD Hmezad se je udeležilo 62 učencev Srednje žívilsko kmetijske šole v Celju.

Izgradnja mlekarne v Arji vasi je v polnem teku

V mesecu marcu je minilo eno leto, ko se je pričela izgradnja regijske konzumne mlekarne v Arji vasi.

Naštetemo najprej najvažnejše podatke o mlekarni. Kapaciteta nove mlekarne bo 150.000 litrov dnevne predelave. Tehnološki projekt je izdelal Mlekarski šolski center Kranj, glavni projekt pa Projektivni atelje Ljubljana.

Za izvajalca gradbeno-obrtnih in instalacijskih del je bil izbran »GRADIS« Celje, za dobavitelja tehnološke opreme Alfa Laval iz Švedske ter za montažo tehnološke opreme IMP Ljubljana. Prvotna predračunska vrednost del je znašala 523.322.674.– din. V finančni konstrukciji sodeluje 78 sovlagateljev iz 9 občin celjske in koroške regije. Naložbe pa podpirajo štiri domače in štiri inozemske banke.

Izgradnjo mlekarne vodijo: gradbeni odbor, poslovni odbor sovlagateljev in vodja mlekarne v izgradnji.

Tehnični in tehnološki nadzor upravljajo strokovne službe SOZD Hmezad, Razvojni center Celje in Institut za mlekarstvo iz Zagreba.

Dela so v polnem razmaku in potekajo po vnaprej sestavljenem terminskem planu in je realno pričakovati pričetek obratovanja v začetku prihodnjega leta. Gradbena dela, razen zunanje ureditve, so v glavnem končana. Tečejo obrtniška dela in instalacije, ki pa so v grobem tudi že končana. Montira se že uvožena tehnološka oprema, ki je že vsa uskladiščena na objektu.

Tudi izgradnja komunalnih naprav (kolektor, čistilna naprava, vodovod), katerih investitor je Samoupravna komunalna skupnost občine Žalec, poteka po predvidenem planu in bodo dokončana do pričetka obratovanja mlekarne.

Da bi se ugotovila realna končna vrednost naložbe je investitor, skupaj z izvajalci del, projektanti in nadzorno službo ugotavljal, koliko sredstev bo še potrebnih, da bo mlekarne usposobljena za polno obratovanje v zastavljenem roku.

Ugotovljeno je bilo, da je v ta namen potrebnih še nadaljnjih 208.511.786 din. Največji delež v tem znesku predstavljajo interkalarne obresti v višini 55.000.000 din. Interkalarne obresti v prvotni finančni konstrukciji niso bile zajete na zahtevo banke, s tem, da bi leta morala pokriti obstoječa proizvodnja.

V času izgradnje pa so se obresti povečale za trikrat, akumulativnost obstoječe mlekarne pa je padla na mejo uspešnosti. V letu 1982 so se namreč odkupne cene dvignile za preko 77 %, prodajne pa samo za ca. 11 %.

Druga velika postavka v predvidenih prekorčitvah predstavlja izgradnja priključka na plinovod. Ta izdelek naj bi znašal ca. 20.000.000 din.

Po prvotnem programu naj bi se instalacija plinovoda izvršila šele po letu 1985. Zaradi znanega pomanjkanja lahko kurilnega olja pa je potrebno plin instalirati takoj kot alternativno pogonsko gorivo.

Po prvotnem programu je bila izpuščena izgradnja servisnega objekta za vzdrževanje prevoznega parka in najnujnejši prostori za vodstvo mlekarne. Po vsestranskem tehtanju se je prišlo do zaključka, da je dobro organizirana proizvodnja možna samo na skupni lokaciji. Za to pa je potrebno zgraditi tudi ta objekt, ki bo stal ca. 35.000.000 din. Izgradnja tega objekta se bo financirala iz sredstev od prodaje stare mlekarne.

Velik delež v ugotovljenih prekorčitvah predstavljajo tečajne razlike pri uvozni opremi in uvoženih materialih (izolacije, podi, itd.). Ta delež znaša ca. 50.000.000 din.

Vse ostalo pa predstavljajo razna manjša dela, ki so bila v projektih preizkušena in za nabavo najnujnejše opreme (viličar, transporterji, skladiščni regali, itd.).

Vse prekorčitve in dodatna dela se bodo financirala iz združenih sredstev delovnih organizacij SOZD Hmezad, posojila Hranilnice iz posojilnice, sredstev od prodaje stare mlekarne, dodatnega združevanja izven SOZD Hmezad in komercialnimi krediti.

Vzporedno z izgradnjo mlekarne pa potekajo akcije za pridobitev čimveč surovine – mleka, da bi mlekarne v najkrajšem času obratovala s polno zmogljivostjo. Tako bo v letošnjem letu zgrajen nov hlev za 230 krav molznic. Nadalje se vodi akcija za izgradnjo mini farm pri združenih kmetih, regresira se nabava telic, odpirajo se nove mlečne proge in gradijo nove zbiralnice. Vodijo pa se tudi vse ostale potrebne akcije, ki bi pogojevale večji odkup mleka.

Jože Janše

VRTNARSTVO

Racionalizirano delo

Naglo rast vrtnarske proizvodnje, ki se je menjala zlasti po strukturi, spremlja še hitrejša rast stroškov. Po grobi analizi, so v strukturi stroškov na prvem mestu materialni stroški in stroški za nabavo trgovskega blaga. Ker je višina teh odvisna predvsem od cen, ostanejo kot najpomembnejša postavka za interno obravnavo izdatki za delovno silo. Ti so po posameznih enotah organizacije različni in predstavljajo 30–50 % celotnih stroškov.

Iz teh razlogov ostaja racionalizacija dela pomembno vprašanje, pa ne samo iz ekonomskih, temveč tudi humanih. Oboji so povezani s splošno težnjo po zvišanju produktivnosti dela, h kateri vodijo znana pota: višja stopnja mehanizacije dela, boljša organizacija delovnega procesa in boljša tehnika dela, ki jih opravljamo z rokami ali ročnim orodjem.

Možnosti za mehanizacijo dela so v vrtnarstvu skromne (uvozna oprema) ne glede na to, da so marsikateri rešitve znane in lahko skokoma dvignejo storilnost.

Znatno več bi lahko storili na ostalih točkah delovnega procesa. Seveda brez skrbnega iskanja rešitev, za katerega največkrat ne najdemo časa, to ne gre. Vsi, ki dela organizirajo in vodijo, bi si morali postavljati naslednja vprašanja: Kaj kdo dela in zakaj? Zakaj opravlja to delo ravno na ta način in ne drugače. Kaj bi se zgodilo, če bi to delo opustili ali spremenili? Zakaj opravljamo to delo ravno v tem času? Kdo opravlja določeno delo? Je za delo sposoben in usposobljen? Kakšni so stroški tega dela?

In še bi lahko naštevali vprašanja. Seveda je treba iskati odgovore, kar pa je mnogo težje in zamudnejše.

Racionalizacija neposrednega dela je izredno pomembna, vendar je možna le na podlagi temeljitega splošnega in praktičnega izobraževanja. Za vrtnarske delavce je temeljito poznavanje del, še posebej važno zaradi dela v zaprtih prostorih s kontrolirano klimo ter širokega izbora gojenih rastlin z dokaj različnimi zahtevami.

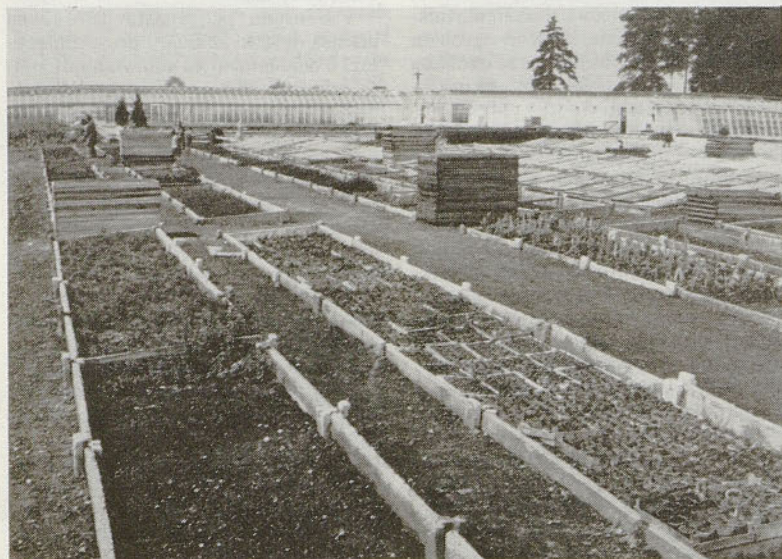
Področje direktnega dela je tako obširno, da napredek ni mogoč brez določene delitve dela in specializacije delavcev in brez nenehnega izobraževanja slehernega delavca ob delu za določena dela in naloge.

Z racionalizacijo delovnih orodij, delovnih postopkov in delovnih mest bi se morali prav tako temeljito ukvarjati. Vedeti moramo, da tudi v vrtnarsko najnaprednejših deželah mnoga dela opravljajo še vedno ročno.

Delovna mesta v vrtnarstvu so dokaj različna in so v zelenjadarstvu drugačna kot v rastlinjakih ali nasadih. Rastlinjak s proizvodnjo lončnic je mala »transportna enota«, ki največkrat nima rešenega internega transporta. Čeprav so razdalje majhne, so zaradi številnih in pogostih premikov izgube časa velike, ker se dela opravljajo pretežno ročno.

Podobnih opravil, ki bi jih lahko delno ali v celoti mehanizirali, je še več. Z navedenim želimo samo opozoriti na dejstvo, da se javljajo in odpirajo naloge, katerih ni mogoče reševati brez denarja in da je to še toliko težje, če se odpravljajo že itak skromna sredstva.

L. D.

Rastlinjaki in zaprte grede Vrtnarstva Celje.

Aktivnost razvojnih služb DSSS SOZD Hmezad

Razvojne službe DSSS SOZD Hmezad so se izoblikovale po sprejeti sistemizaciji šele konec leta 1982.

Prepričani smo, da so se vse članice SOZD opredelile za formiranje navedenih služb predvsem zato, da bi njihova aktivnost povzročila nekatere premike na področju razvojne aktivnosti.

Delo razvojnega oddelka je glede na sprejeto sistemizacijo usmerjeno v razvoj novih in obstoječih kmetijskih programov, razvoj živilske tehnologije in razvoj kovinsko predelovalne industrije.

V tem kratkem prispevku želimo predstaviti prizadevanja, aktivnosti in problematiko omenjenih služb.

Za nadaljnji razvoj SOZD Hmezad so prav gotovo izredno pomembni novi proizvodni programi, ki bodo dajali pozitivne ekonomske rezultate. Na področju primarne kmetijske proizvodnje je osnovna naloga razvojne službe uvajanje novih proizvodnih programov in bistveno povečanje obsega obstoječe proizvodnje (mleko, meso, hmelj, itd.).

Od novih proizvodnih programov je izredno pomemben program razvoja ovčereje. Aktivnosti potekajo predvsem v DO Ilirska Bistrica, Slovenska Bistrica in KZ »Savinjska dolina«, kjer že izvajamo skupno akcijo z Zasavsko kmetijsko zadrugo Trbovlje, ki pokriva občino Hrastnik, Zagorje ob Savi in Trbovlje. Na do sedaj opravljenih razgovorih smo ugotovili skupen interes za izkoriščanje približno 400–500 ha pašnikov za ovčerejo. To so območja od Kala, Mrzlice, Vrhov do Trojan. Gre za organizacijo pašnih skupnosti in skupnega izkoriščanja površin. Ta zemljišča so sedaj ekstenzivno ali pa sploh neizkoriščena.

Znatne možnosti za razvoj ovčereje so tudi v DO Kmetijstvo Ilirska Bistrica. Trenutno je v teku izdelava kratkoročnega, srednjeročnega in dolgoročnega programa razvoja ovčereje. Na področju KiB je že sedaj nad 200 ovac jezersko-solčavske pasme. V tej DO so bili v letošnjem letu izdelani številni programi za povečanje prireje mleka in mesa. Pomembno mesto v teh programih ima tudi program razvoja BRKINOV, ki je v realizaciji. V teku so tudi razgovori glede vključevanja KiB na področje Opatije in Reke, glede razvoja kmetijstva na tem področju in medsebojnega sodelovanja. Ocenjujemo, da je razvoj kmetijstva na področju KiB v oživiljanju, in da so možnosti za nadaljnji razvoj realne, kar pa je zelo odvisno tudi od strokovnega kadra, ki dela na tem področju.

Tudi v drugih DO SOZD je prisoten interes za razvoj novih proizvodnih programov in povečanje proizvodnje na obstoječih programih.

Aktivnosti potekajo tudi na razvoju proizvodnje gob šampinjonov v smislu povečanja proizvodnje na nova področja, kot npr. Slovenska Bistrica in Šmarje. Gre za maksimalno izkoriščanje obstoječih kapacitet za proizvodnjo komposta v DO Radlje in s tem povečanja proizvodnje gob.

V KZ Slovenska Bistrica so bili izdelani številni programi za razvoj prašičjerejske proizvodnje, proizvodnje mleka in mesa. Napredek pa je viden tudi pri razvoju ovčereje.

V DO Vrtnarstvo Medlog je že izdelana prva faza obstoječega stanja vrtnarske proizvodnje z vsemi potrebnimi ugotovitvami. Na osnovi obstoječe analize stanja bo izdelana druga faza, ki bo vsebovala razvojne možnosti vrtnarske proizvodnje v tej DO. Podobne aktivnosti potekajo tudi v drugih DO.

Na področju razvoja so aktivirane naslednje aktivnosti:

Oblikovanje energetike v Hmezadu in izbira najprimernejših energetskih rešitev v Hmezadovih DO.

Realni pregled obstoječega stanja energetike v DO zahteva širok spekter podatkov, ki predstavljajo osnovo za nadaljnje analize. Analiza mora poiskati največje neekonomične energetske porabnike, poiskati njihove možnosti racionalne izkoriščenosti energetskih materialov, nakazati smernice usmeritev, iskati možnosti izkoriščanja odpadnih in drugih vrst energije vse v smeri manjše porabe energije. Po drugi strani pa podati možnosti za boljše oskrbljenost z energetskimi materiali in možnosti zamenjav le-teh.

Program koordiniranja transportnega in prevozniskega potenciala delovnih organizacij v Hmezadu.

V prvi fazi moramo spoznati obstoječe kapacitete transportnega in prevozniskega potenciala in kapacitete lastnega vzdrževanja. Poiskati želimo možnosti boljše in enotnejše oskrbe rezervnih delov, poenoliti servisne usluge in doseči boljše koriščenje kapacitet.

Aktiviran je program aktivnosti za izgradnjo plinovoda v občini Žalec, kjer sodelujejo SIP Šempeter, Aero, Hmezad mlekarna Petrovče, Juteks Žalec, Ferralit Žalec, KIL Liboje.

Dela in naloge programiranja razvoja živilske industrije v okviru SOZD Hmezad so bila osnova za novo organizacijo razvojnega sektorja. Program dela v grobih obrisih obsega naslednje smeri:

- razvoj mesno predelovalne industrije – za področje govejega in svinjskega mesa kot perutnine,

- razvoj mlekarske industrije,

- razvoj predelave rastlinskih živil (sadje, zelenjava, gobe),

- razvoj hladilniške dejavnosti tako za področje mesa kot sadja in zelenjave

- razvoj sodelovanja med predelovalno industrijo ter gostinstvom in trgovino,

- vključevanje v programe reprove-rig, ki imajo v svoji sredini tudi predelovalno industrijo (zdravilna zelišča, gobe, perutnino, itd.)

(Nadaljevanje na 7. strani)

Zavarovanje goveje živine v občini Žalec in možnosti za razširitev tega zavarovanja

Hmeljarstvo in živinoreja sta glavni in zelo pomembni vrsti kmetijske proizvodnje v občini Žalec, saj se tudi dokaj dobro dopolnjujeta in dajeta pečat tradicije dokaj uspešnega gospodarskega razvoja Savinjske doline v preteklosti in sedaj.

Zato ni čudno, da spada občina Žalec med tiste občine, ki imajo najbolj razvito živinorejsko proizvodnjo. Po podatkih iz leta 1980 je bilo v občini 15.581 glav goveje živine in od tega števila kar 13.520 glav v lasti občanov. Osnovna čreda 5.774 glav plemenskih krav in telic, ostalo pa so bili goveji pitanci.

Čedalje bolj pa so med savinjskimi kmeti prisotna prizadevanja po razširitvi svoje osnovne črede plemenske goveje živine in ustreznih pasemski izbor, ki lahko daje visoke proizvodne rezultate mleka in mesa.

Visoka vrednost teh živil in intenzivna eksploatacija pa povzročata tudi večjo občutljivost živali, zato se pojavlja povečan rizik za nastanek bolezni, pogina in drugih nesreč. Veliko živinorejcev se zaveda te nevarnosti, ki mu lahko ogrozi normalno gospodarsko rast, zato išče zaščito proti vsem tem nesrečam v zavarovanju živine.

Prav zaradi teh dejstev ima tudi zavarovanje plemenske goveje živine v Savinjski dolini precejšnjo tradicijo. Vsako leto je zavarovano preko 50 % vseh krav in telic, vendar želimo, da bi se

krog zavarovancev razširil tudi na tisti nezavarovani del. V ta namen si prizadevamo doseči, da bi tudi družba pomagala živinorejcem z delno soudeležbo pri zavarovalni premiji in s tem omogočila širšemu krogu živinorejcev tržnih proizvajalcev cenejšo zavarovalno premijo in večjo ekonomsko varnost v proizvodnji, kar bi imelo močne pozitivne učinke pri povečanju živinorejske tržne proizvodnje.

S tem namenom je Svet občin celjske regije sprejel sklep, da naj bi občinski samoupravni skladi za pospeševanje kmetijstva in proizvodnje hrane združevali sredstva, da bi prispevali 30 % samoudeležbe pri zavarovalni premiji plemenske goveje živine za vse kooperatorne – tržne proizvajalce.

Take soudeležbe so že deležni občani Mozirja (440,00 din po zavarovalni glavi) in Šentjurja (400,00 din po zavarovalni glavi). Upamo, da bodo v bližnji prihodnosti take soudeležbe deležni tudi občani Žalca in drugih občin. S tem namenom je tudi Zavarovalna skupnost Triglav Celje znižala zavarovalno premijo za 0,5 %, kar predstavlja 150,00 din po glavi nižjo premijo. Razen tega obstaja tudi popust, ki omogoča živinorejcem z večjim številom zavarovanih glav za 10–20 % nižjo zavarovalno premijo. (5–10 glav je 10 % popusta ter 11 glav in več je 20 % popusta).

V teku so tudi dogovori o zavarovanju govejih pitancev v občini Žalec, saj tudi pri pitancih nastaja čedalje več nesreč. Po predlogu zavarovalne skupnosti bi sklenili zavarovalno pogodbo s KZ Savinjska dolina po pristanku pogodbenikov – rejcev. Jamstvo bi bilo za primere pogina ali zakola in po doseženi teži ob škodi in zavarovani ceni 100,00 za kg žive teže. Premija bi bila enotna 450,00 din po glavi za eno leto. Pri tem zavarovanju bi upoštevali sistem bonus – malus, kar pomeni, da bi v primeru skupnega ugodnega rezultata premijo ustrezno še znižali, pri neugodnem rezultatu pa premijo zvišali.

Iz navedenega sestavka je razvidno, da je še veliko živine nezavarovane. Vendar pa smatramo, da so pogoji zavarovanja zelo ugodni in omogočajo slehernemu živinorejcu sklenitev zavarovanja, ker s tem pridobi večjo ekonomsko varnost za nemoten potek čimvečje proizvodnje, kar je v velikem interesu vse naše družbene skupnosti.

B. Č.

Obvestilo čebelarjem

Obveščamo vse čebelarje, člane Čebelarke zadruga in tiste, ki želijo postati člani naše zadruga:

Da bodo lahko pri nas dobili bone za prevoze in oskrbo čebel.

Da imajo možnost najetja kredita za čebelnjake in panjsko opremo po sledečih kriterijih:

250 % sredstev za vezana dinarska sredstva

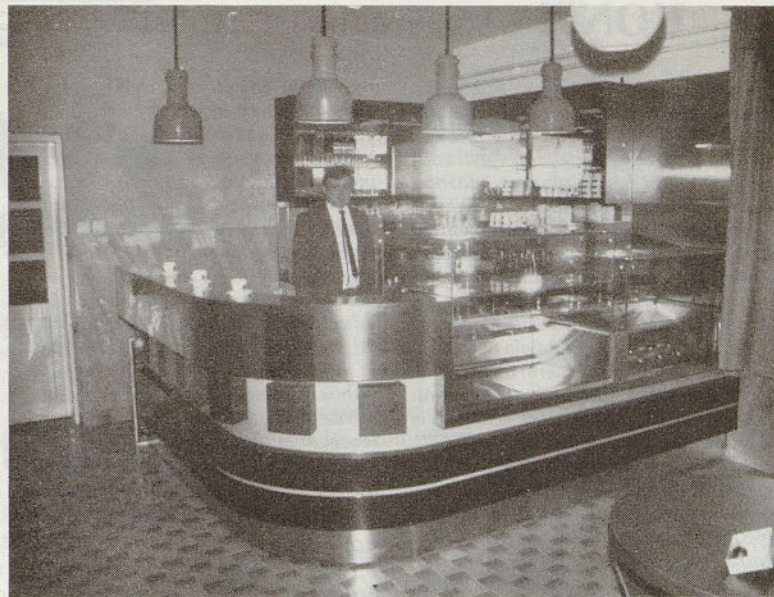
330 % sredstev na vezane dinarje deviznega porekla

Obrestna mera je 15 % na dobo 6 let (obvestilo LB Žalec)

Pri ČZ dobite tudi navodila za zatiranje bolezni čebel.

Pokličite nas na tel. št. 737176 in dogovorili vam bomo na vaša vprašanja.

Hmezad Čebelarška zadruga

Slaščičarna v Preboldu je odprta

Pridelovanje buč golic

GOSPODARSKI POMEN

Na osnovi vedno večje uporabe golic v zadnjih letih je nujno, da tej kulturi posvečamo večjo pozornost. Pridelujejo se v jedilno olje, uporabljamo v medicini in terapiji. Od skupnega pridelka buč je okrog 2 % bučnic, ki vsebujejo 45 do 52 % olja. Bučne prge prekašajo po redilnosti tropine vseh drugih oljnih rastlin in so izvrstna krma za molznice in mlado živino. Zanimive so buče tudi kot čebelja paša.

POGOJI USPEVANJA

Buče zahtevajo za rast in razvoj dosti toplote, odprte zračne lege, veliko svetlobe in zadosti vlage v tleh. Zelo so občutljive na nizke temperature. Rast preneha pri temperaturi 6–7 °C, pozebejo pa že pri -1 °C.

Bučne golicе zelo dobro uspevajo na humozni, peščeno-ilovnati do ilovnato-peščeni zemlji, ne prenesejo pa mokrih tal. Reakcija tal naj bo nevtralna do slabo bazična. Za kolobar niso občutljive in ne postavljajo do predhodnic posebnih zahtev. Na istem posevku naj si sledijo šele po nekaj letih.

PRIPRAVA ZEMLJE IN GNOJENJE

Osnovno obdelavo opravimo v jeseni. Orjemo do globine 25 cm in pustimo odprte brazde, da bi čez zimo povečali delovanje mraza in vode. Pri spomladanski obdelavi zemlje je osnovna naloga ohranitev zimske vlage. Zato moramo spomladi braniti brž, ko to dopustijo talne razmere.

Doseganje visokih pridelkov buče je namreč močno odvisno od zadostne količine vlage v tleh.

Buče zahtevajo obilno gnojenje z organskimi in mineralnimi gnojili (160 kg N, 120 kg P₂O₅, 180 kg K₂ na ha). Ob spomladanski pripravi zemlje raztrosimo 800 kg NPK v razmerju približno 10–15–20 in rano spomladi hidrirano apno 500 kg/ha (zabranati). Ko se pokažejo cvetni popki dognojemo s hitrodelujočimi gnojili (300 kg KAN na hektar). Z dušikom dognojemo previdno, dozo reguliramo glede na sklop in kondicijo posevka. V kolikor imamo hlevski gnoj, ga v jeseni ob osnovni obdelavi zaorjemo v količini 300–400 q/ha (hranilna v hlevskem gnoju upoštevamo pri kasnejšem gnojenju).

IZBOR SORTE

Ne samo dobro pripravljena zemlja, ampak tudi dobra sorta in kakovost semena sta pogoj za visok pridelek. Pri nas sta najprimernejši sorti »SLOVENSKA GOLICA« in »ŠTAJERSKA GOLICA«. Pogoj je vsakoletna zamenjava semena.

SETEV (SEJANJE)

Na čas sejanja so golicе občutljivejše od navadnih buč. Sadimo jih od sredine meseca maja, ko je zemlja v globini 10 cm dosegla temperaturo vsaj 12 °C. Če sadimo nekaljeno seme je potrebna višja temperatura, vsaj 15 °C.

Buče sadimo v vrsti ali pa v kakšen posevek (koruza, krompir, fižol). Ker se pri pridelovanju koruze, krompirja vse bolj poslužujemo herbicidov pri zatiranju plevela, priporočamo sejanje buč v čistini. Sadimo v 3–4 cm globoke jamice v razdalji 1 × 0,80 m po dva semena, najboljšie nekaljena. Redčimo na končni sklop okoli 12500 rastlin/ha. Sadimo lahko tudi v vrste po 2 in pol metra narazen, v vrsti pa 33 cm. Za en hektar čistega nasada potrebujemo 5–6 kg semena.

OSKRBA BUČ

Zatiranje plevela:

– s strojnimi in ročnim okopavanjem, pri čemer se stebila ne smejo predstavljati ali poškodovati,

– s herbicidi:

a) Laso/alaklor 4,5 kg/ha + Promepin (prometrin) 1 kg/ha. Na 1 ha je treba porabiti najmanj 1000 l vode. Škropljenje izvesti najmanj 7 dni pred setvijo.

b) 2 kg Kotofor (za široko listne plevela + 2 kg Dual za travne plevela in to zabraniti ob setvi.

Po saditvi, če se je zemlja zaskorjila, pobranamo, da rastline lažje vzniknejo. Po vzniku pa med vrstami rahljamo, da ohranimo vlago in uničimo plevel. Če so rastline dovolj razvite, jih ledeni dni po vzniku redčimo. Rastlin ne pulimo, ampak z nožem odrežemo pri zemlji, da ne poškodujemo rastline ki ostane. Na sadilnem mestu pustimo eno do dve lepo razviti rastlini. Doseči je treba sklop 12500 rastlin po ha. Dognojemo predno se vrste sklenejo.

(Nadaljevanje na 8. strani)

KONJI – stojišča, boksi, izpusti

V zadnjem sestavku se pomudimo pri pogojih vshlevitve konj. Hlevi štiti konje pred vremenskimi vplivi. Grajeni morajo biti tako, da omogočajo dobro ventilacijo, najprimernejšo temperaturo in vlažnost ter osvetlitev. Le v tem primeru bodo konji telesno krepki in bodo obdržali plemensko kondicijo in zdravje. Vemo, da se na te najnujnejše zahteve pozablja in je stanje v konjereji tudi na tem področju nič kaj spodbudno. Konji se redijo, imajo zamenjana kopita in izgubljajo počasi tiste sposobnosti, zaradi katerih jih je človek udomačil – ježa, tovorjenje, vleka. Najhujše je seveda to, da predvsem kobile stojijo v temnih, vlažnih hlevih in izgubljajo razplodno sposobnost. To je ključno vprašanje vsake žive proizvodnje, od katerega je odvisen uspeh oživljanja konjereje kot živinorejske panoge. Te misli le zaradi tega, da bi spoznali kako pomembno je v kakšnih pogojih naj živijo ti približljivi štirinožci.

Ker vemo, da ne bomo gradili posebnih konjušnic, bi vas rad seznanil z nekaterimi najnujnejšimi zahtevami pri pri-

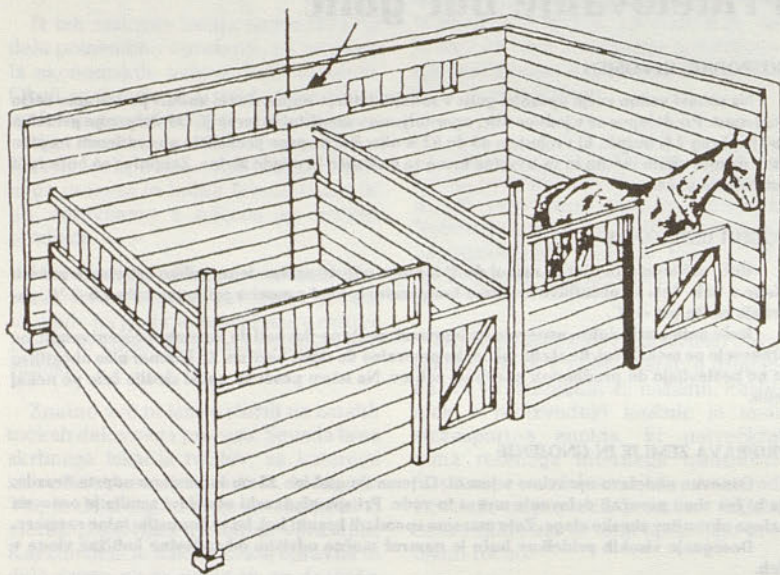
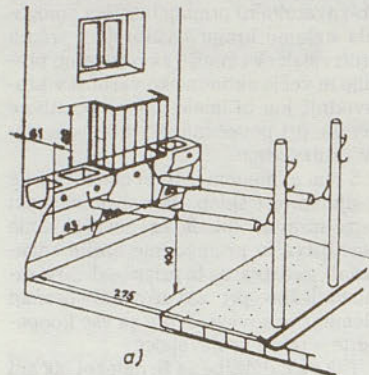
pravljanju stojišča za konja, boksa za žrebetno kobilo in izpusta.

Konji pri nas stojijo ali pa bodo stali v hlevu za govedo, le redki v posebnem prostoru. Hlev naj bo dobro izoliran, da ne bo v njem prevelikih temperaturnih razlik. Hlev naj ne bo vlažen. Najprimernejša temperatura je od 10 °C do 14 °C ob relativni vlagi 65 %. Delovni konji so privezani in med sabo ali od drugih živali, ločeni s prečnim visečim drogom, ki je od tal dvignjen 1 m. Konjem škoduje prepih in se kaj hitro prehladijo in dobijo »naduho« – kronični alvedemi emfizem. To je vsem konjerejem dobro poznana bolezen, ki je neozdravljiva in konj slej ali prej konča v klančnici. Prav tako konja ni dobro postavljati ob zunanjo steno hleva, ker je tudi nevarnost prehlada.

STOJIŠČA

Poglejmo še kakšna naj bodo stojišča za delovne konje. Dolga morajo biti med 2,75 m in 3 m, široka od 1,5 m do 1,7 m z 1,5 % do 2 % padcem tal proti gnojnemu kanalu, ki naj bo širok 20 cm in glo-

bok 4 do 5 cm, z 2 % padcem. Tla pod prednjimi nogami morajo biti mehkejša, zato priporočajo lesene kocke ali vsaj deske. Pod zadnjimi nogami so lahko trša in priporočajo kamene kocke. Rob gnojnega kanala mora biti zaobljen, da ne pride do poškodb kopit, vezi na spodnjem delu okončin. Žleb za močna krmila (oves, koruza, otrobi) naj bo širok 65 cm, globok 25 cm in zgornji rob v vi-

(Nadaljevanje s 7. strani)

ZATIRANJE BOLEZNI IN ŠKODLJIVCEV

Škodo na posejanem semenu preprečimo z razkuževanjem semena s TMTD (proti Fusarium spp) in s carbofuranom (proti škodljivcem v tleh). Pojav nevarnih virusnih bolezni močno zmanjšamo z uporabo neokuženega semena.

Kumarino pepelovko (*Erysiphe cichonacearum*), kumarino plesen (*Pseudoperonospora cubensis*) in Bučni ožig (*Colletotrichum Lagenerium*), ki se lahko pojavijo v večjem obsegu, zatiramo z organskimi fungidici (dithane M 45-2,5-3 kg/ha – ali antracol – 1,5-2 kg/ha – ali vandozeb – 2-2 kg/ha).

ZORENJE BUČ

Da pridobimo visok odstotek olja pa je glavno, da plodovi popolnoma dozori, ker se le v takih razvija seme z dobro zapolnjenimi in masnimi jedrci. Buča je zrela, ko je seme čvrsto in se z lahko odstrani od parenjinskega tkiva. To je, ko listi porumenijo in plodovi izgubljajo zeleno barvo ter prično rumeneti.

TREBLJENJE, PRANJE IN SUŠENJE

Najzamudnejše opravilo je trebljenje, vendar se da mehanizirati. Tovarna olja v Slov. Bistrici ima na razpolago stroje za trebljenje in pranje buč. Otrebljene bučnice operemo z veliko količino vode in nizkim pritiskom, sicer se zelena povrhnjica poškoduje. Seme sušimo pri temperaturi od 40-60 °C do končne vsebnosti vlage 8-10 %.

PRIDELEK

Pri upoštevanju vseh agrotehničnih ukrepov in redno menjavo semena lahko pričakujemo pridelek med 800-1000 kg semena golič/ha pri relativni vlagi 8-10 % in z vsebnostjo 45-52 % olja.

Plodov brez semena se pridelava 500-800 q/ha. Škrobna vrednost znaša okoli 70-75 ŠE/kg plodov, vsebnost prebavljivih surovin proteinov pa okoli 0,7 %. Zdrobljeni plodovi buče se lahko silirajo, vendar z drugimi rastlinami (silazna koruza, sončnica za silažo itd.).

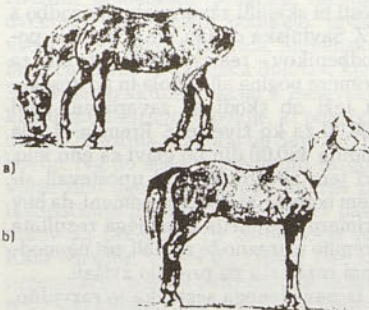
Od pridelovalcev buč je Tovarna olja v Slovenski Bistrici pripravljena odkupiti ves pridelek bučnih golič.

Sklepamo sporazume preko kmetijskih zadrug o pridelovanju bučnih golič. Nudimo prvovrstno seme, ki ga kreditiramo in prodajamo v naši prodajalni.

SADITE BUČE – ZAGOTOVITE SI OLJE!

TOVARNA OLJA SLOV. BISTRICA
POSPEŠEVALNA SLUŽBA

šini 90 cm. To zato, da nam konj ne skače vanj. Žleb mora biti spodaj zaobljen, da si konj ne poškoduje prednjega kolena. Omenim naj, da jaslji ni potrebno delati, ker je najbolje, da konju mečemo voluminozno krmo na tla. To je naravni način krmljenja in ni bojazni, da pride do poškodb vratnih vretenc. Kot pri govedu je zaželen tudi avtomatski napajalnik. Ni se bati prebavnih motenj – kolik ali prehlada. Seveda moramo močno oznojenemu konju napajalnik zapreti, dokler se ne ohladi in mu vreči nekaj sena.

Prej omenjeni prečni viseči drogovci, morajo biti na kavljih zato, da se snamejo, če se konj vleže podnje. Vrata v hlev naj bodo široka 1,5 m do 2 m in visoka 2,2 m do 3 m.

Pomudimo se še pri oknih. Površina oken mora biti 1/10 talne površine. Spodnji rob oken naj bo 1,8 m od tal, da konju svetloba ne bije v oči. Po možnosti se naj odpirajo samo zgornje polovice oken, da zrak počasi pade čez konja. Poleti v času hudih vročin moramo imeti odprta vsa okna in še vrata. V pomoč je dobra tudi navpična ventilacija – odprtine v stropu v razmahu 1,2 m velikosti 15 cm x 15 cm.

Kako mora biti pripravljen prostor za kobilo in žrebe?

Kobila je pred žrebetitvijo in še nekaj časa po njej neprivezana, zato je potreben boks. Površina boksa je med 15 in 20 m². Stene boksa so lesene in visoke 2 m tako, da se kobila in žrebe ne vznemirjata. Tudi v boksu je potreben gnojni kanal, ki je podobnih dimenzij kot prej opisani. V boksu sodi tudi žleb. Še posebej za kobilo in žrebe je zaželeno narediti izpust površine 20 do 30 m², kjer se oba gibljeta po volji.

Oglejmo si še primer, če imamo več žrebet.

Žrebeta niso privezana. Navadno jih je skupaj po šest. Za vsako žrebe se računa do starosti 1 leta 4 m², za 2 leto 6 m² in za 3 leto 8 m² boksa. Tudi tu je zaželen izpust.

Še to. Najbolje je vse kategorije konj, če imamo možnost, spustiti na pašo. To je najbolj zdrav in obenem najekonomičnejši način reje in vzreje konj.

Ob koncu naših skupnih srečanj na straneh Hmeljarja se vsem pozornim bralcem zahvaljujem za potrpežljivost in jim želim uspeha pri morebitni reji konj.

Dušan Vedenik

Proizvodnja medu

PREVOZI ČEBEL NA PAŠO

za vsako registrirano čebelarstvo vozilo se lastniku – čebelarju izdajo boni za 50 litrov pogonskega goriva mesečno, kakor določa 3. odstavek 9. člena omenjene uredbe;

čebelarji, ki so vključeni v družbeno organizirano tržno proizvodnjo, so upravičeni za prevoze čebel na osnovi pogodbeno oddanih količin medu:

- za 300 kg medu 60 litrov pogonskega goriva letno,
- za vsakih nadaljnjih 100 kg medu 30 litrov pogonskega goriva letno.

Te količine pripadajo čebelarjem le, če ne koristijo za prevoze čebel javnih prevoznih sredstev.

OSKRBA ČEBEL

Bone za nakup pogonskega goriva bodo prejeli čebelarji na osnovi dopolnitve navodila za izvajanje omenjene uredbe z dne 31. 3. 1983 glede na število gospodarskih panjev in sicer:

a) za oskrbo čebel pripada za trimesečje:	
na 10-19 panjev	10 litrov
na 20-49 panjev	20 litrov
na 50 in več panjev	30 litrov

Do teh količin so upravičeni vsi čebelarji od 1. aprila dalje.

Čebelarji, ki so vključeni v družbeno organizirano tržno proizvodnjo, so upravičeni za oskrbo čebel na osnovi oddanih količin medu do naslednjih količin pogonskih goriv:

- za 300 kg medu 50 litrov letno
- za nadaljnjih 100 kg medu 10 litrov letno

PROIZVODNJA MATIČNEGA MLEČKA

Organizacija združenega dela, ki organizira proizvodnjo matičnega mlečka, je upravičena do naslednje količine pogonskega goriva:

- za 1 kg matičnega mlečka 10 l/sezono od 1. 4.-30. 9.

Količine potrebnega pogonskega goriva razdeli organizator proizvodnje matičnega mlečka med svoje čebelarje, skladno z njihovimi potrebami po prevozih na osnovi interno sprejetih kriterijev.

Ogled sejma in kmetij

V organizaciji potovalne agencije INEX so si tehnologi in pospeševalci Hmezad KZ Savinjska dolina ogledali kmetijski sejem v Veroni in tri preusmerjene kmetije.

Mednarodni kmetijski sejem v Veroni je ena od večjih tovrstnih prireditelj, ki so nam najbližje. Razstavlja večina pomembnih proizvajalcev kmetijskih strojev, orodij, semen in živine iz celega sveta. Sejmski prostor je zelo obsežen, zato zahteva selektiven ogled.

Ogled smo pričeli v zelo velikem paviljonu semen. Razstava vseh pomembnejših semenarjev je imela poudarek na proizvodnji koruze, krompirja in vrtnine ter rož. Pri Hy koruzah se je kot močan proizvajalec semena predstavil tudi naš Hybrid iz Beograda. Koruze so bile predstavljene v glavnem v tipu zoban-ke.

Zanimivo za italijanske kataloge in pakiranje semena je, da imajo natančen podatek o dolžini in širini semena, o številu semen v kg. Seme je kalibrirano. Pri vsaki sorti je opisano tudi število dnevov dozoritve, razred, barva in vrsta zrnja, moč vznika, odpornost na sušo, mraz, boleznin in priporočen sklop rastlin na različnih talnih tipih. V glavnem so bile predstavljene koruze FAO 200-800.

Precejšen del razstavnega prostora izpolnjuje živina: govedo, prašiči, perutnina in drobnica. Pri govedu je bilo predstavljenih več pasem, tako iz Italije, ko iz drugih držav. Vidno mesto sta zavzemale LISASTA in RJAVA pasma, kot predstavnice govedi za kombinirano proizvodnjo: meso in mleko.

Krave lisaste pasme dosega po tretji laktaciji višino vihra med 136-142 cm in težo 700 kg. So obsežnega trupa, imajo lepo razvita vimena primerna za strojno molžo in dosega v laktaciji 305 dni 5000 l mleka, s 4 % mlečno tolstčo. Biki LISASTE pasme so primerni za pitanje in priraščajo tudi 1300 g na dan in dosega pri 18 mesecih pitanja težo nad 600 kg. Imajo prav dobro klavnost s kvalitativnim marmoriranim mesom.

Krave RJAVE pasme so po višini, obsegu in razvitosti vimena podobne lisastim, le da so nekoliko lažje in se njihova teža giblje okrog 650 kg. Proizvodnja mleka v laktaciji 305 dni se giblje med 5000 do 6000 kg mleka s 3,9 % mlečne tolstče. Tudi biki rjave pasme so primerni za pitanje in priraščajo nad 1100 g na dan in pri dveh letih pitanja dosega težo nad 700 kg.

Za proizvodnjo mesa so posebej izstopale pasme CHIANINO PIEMONTESE, LIMOUSINE IN CHAROLAIS.

Pri vseh teh pasmah so izredno dobro razvite mišice stegna in hrbta, tako da se za MILANSKI REZ dobijo odlični klavni izkoristki. Pitanci teh pasem imajo odlično sposobnost priraščanja in v 36 mesecih dosega težo 1000 kg.

Črno bele krave, kot predstavnice pasme za mlečno proizvodnjo. To so živali v teži nad 700 kg, visoke, obsežnega trupa s sposobnostjo velike konsumacije krme. Imajo lepo pripeta in razvita vimena. Proizvodnja teh krav v laktaciji 305 dni se giblje med 9000 do 10.000 l mleka. Posebej so bile razstavljene še elite krave te pasme, med njimi krava iz Kanade z rekordno proizvodnjo 17000 l mleka s 3,3 % mlečne tolstče.

Vse živali so bile predstavljene v različnih sistemih reje. (naveze, boksi, itd). Elite krave pa v boksih proste reje z mehkim nastiljem. Te krave zahtevajo posebno skrb tudi pri krmljenju, zato je firma ALFA-LAVAL tu razstavila elektronsko krmljeni dozator krmil.

Pri mehanizaciji je bila vidna usmeritev k veliki, težki ali majhni vrtnarski mehanizaciji. Zelo malo je bilo na ogled predsetvenega orodja in nobenih tipičnih novosti, razen manjših izboljšav. Veliko je bilo pnevmatskih sejalnic, vse z deponatorji za mikrogranulate.

Videli smo tudi dvoje izvedb stroja za dognovanje in hkratio kultiviranje koruze v višini 20 cm. Med drugim smo po daljšem iskanju uspeli najti tudi za naše razmere primeren stroj za pobiranje kamenja italijanske izdelave in se dogovorili s proizvajalcem za ponudbo. Stroj ima lasten pogon z bencinskim motorjem in rabi traktor samo za vleko, dovolj je že traktor z močjo 25 KS.

Drugi dan smo si ogledali tri kmetije usmerjene v živinorejo. Značilnosti teh gospodarstev:

Gospodarstvo s skupnim hlevom usmerjeno v vzrejo prvesnic

Lastniki so trije, ki ne živijo na tem obratu in imajo svoje mesnice v mestu. Na gospodarstvu delata dva redno zaposlena delavca, ki živita z družinami v hiši, ki pripada k posestvu. Stanovanje in elektriko imata brezplačno. Mesečni zaslužek delavca znaša 1 milijon lir. Če dopusta ne izkoristi, ga dobi plačanega.

Gospodarsko poslopje je novo, montažno in se deli na remizo za stroje s krmilnico in goveji hlev. Da je gradnja cenejša, sta oba prostora sestavljena iz enakih elementov, ločena s predelno steno. Hlev ima 130 stojišč, je dvovrsten, brez stropa, streha je toplotno izolirana. Živali so privezane z Grabnerjevo verigo. Molža se vrši na stojišču v mlekovod. Stojišča so kratka, nastana s steljo. Odstranjevanje gnoja je s pehali. Del hleva je preurejen v štiri bokse z nastiljem. Odstranjevanje gnoja iz teh boksov je urejeno s pehalom. Pehalo je v bokse podaljšano od stojišč s privezanimi živalmi. V boksih kanal za pehala ni pokrit. Živali se navadijo, da se pri kidanju umaknejo pomikajočim se lopatom. Način kidanja iz boksov je izbran zaradi cenenosti in možnosti preureditve boksov brez dodatnih stroškov za privezane živali. Krmilna miza je prevozna, zelo široka in občasno služi za shranjevanjem balirane mrve za nekaj dni. Ventilacija v hlevu je dobro urejena, klima je ugodna, vse to omogoča shranjevanje balirane mrve za več dni na krmilni mizi.

Gnojišče je v podaljšku hleva oddaljeno od njega 8 m, da se lahko nemoteno vrši dovoz na krmilno mizo in hlev. Kanala za pehala med hlevom in gnojiščem sta pokrita z betonskimi ploščami.

Koritasta silosa sta zgrajena vzporedno s hlevom in od njega oddaljena toliko, da se nemoteno vršijo vsi potrebni prevozi. Stene koritastih silosov so montažne, visoke 3 m. Dno silosov je toliko dvignjeno od okolice, da je naravni padec iz silosa zaradi odteka soka in meteorne vode. Silosa nimata strehe. Silaža je pokrita s črno folijo, ki je tako obtežena, da ima stalen stik s silažno maso. V obeh silosih je bila koruzna silaža, odlične kvalitete z veliko zrnja. Silažo odvezemajo z glodalco, ki naredi gladek rez in ni prehajanja zraka v silažni kup.

Zraven krmilnice je postavljen kovinski stolpni silos v katerega silirajo koruzno zrnje ca 10 dni pred polno zrelostjo. Koruzna zrnata silaža služi za pokladanje kot koncentrat. Pred pokladanjem jo v določenem razmerju mešajo s super koncentratom. V obliki zrnate silaže se zrno koruze najceneje konzervira. Moramo pa imeti dovolj živine zaradi dnevnega odvzema, da ne pride do kvarjenja.

To gospodarstvo je specializirano v vzrejo prvesnic lisaste pasme. Breje telice lisaste pasme kupujejo na plemenskih sejmih v Nemčiji in Avstriji. Kupljene telice vzrejajo naprej da telijo. Po telitvi jih odberejo po doseženi proizvodnosti. Nadpovprečne in povprečne prodajo za plemo. Podpovprečne krave grejo v zakol k lastnikom tega gospodarstva. Za tako usmeritev proizvodnje najbolj odgovarja lisasta pasma, ker so podpovprečne prvesnice glede na proizvodnjo mleka v prvih treh mesecih po telitvi v dobri kondiciji in se prodajo kot mlado pitano govedo. Tudi teleta teh prvesnic dosežejo visoko ceno, ker imajo dobre genetske lastnosti za prirejo mesa.

V hlevu je bilo več skupin živali (različno breje telice, krave po telitvi), da je organizacija dela lažja, enakomernejša razdelitev dela, enakomerna potreba po krmi, porazdelitev obratnih sredstev z

večkratnim letnim vhomom in izhodom skupin živali.

Pri krmljenju predstavlja osnovno krmo koruzna silaža, dopolnjena z večjo količino mrve in odgovarjajočo količino koncentrata in mineralno vitaminskega dodatka. Obrok je lahko izbalansiran za daljše obdobje, ker je koruzna silaža na zalogi v veliki količini z enako kvaliteto. Odvzem silaže je dovolj velik in ni kvarjenja na odzemnem mestu.

K gospodarstvu pripada 20 ha njiv na katerih pridelujejo koruzno silažo in koruzno zrnato silažo. Mrve ne pridelajo dovolj, zato jo dokupujejo. Prav tako kupujejo slamo za nastilj. Zaradi specializacije potrebujejo samo linijo za pridelovanje koruzne in zrnate silaže ter stroje za odvzem silaže in pokladanje krme. Kmetija ima en velik traktor za težka dela in dva manjša traktorja za lažja opravila, da gospodarno uporabljajo traktorje glede na vrste dela.

Kmetija usmerjena v pitanje goveda

Kmetija se ukvarja s pitanjem goveda od ca. 60 kg do končne teže ca. 600 kg. Sesna teleta nabavljajo v teži orkog 60 kg in jih z mlečnim nadomestkom vzrejajo do teže 130 kg. Od te teže do 170 kg jih redijo s koncentratom, mrvo in manjšo količino koruzne silaže. Nabavljena teleta vzrejajo do teže 170 kg v

(Nadaljevanje na 12. strani)

Spomladansko krmljenje molznic

Pravilo: spomladi so hranilne snovi v krmi najcenejše. Zato nam v tem obdobju mora biti interes pripraviti živali tako, da bodo konzumirale čim več osnovne krme. Spoznavalni vzrok nepravilnega spomladanskega krmljenja so v hlevih driske, vzrok temu so preobilica hranilnih snovi v mladi krmi, ki ji pri-manjkuje surovih vlaken.

Vsaka hitra sprememba prehrane dodatno obremenjuje živali, ker se za te spremembe hrane v vampu morajo tudi prilagoditi bakterije v vampu. Sprememba prehrane-zimske na spomladansko ali obratno, mora biti postopna in skrbno izpeljana, da ne prihaja do prebavnih motenj.

TABELA 1. Primeri: prehodno krmljenje spomladi pri kravah molznicah z različno mlečnostjo (4 % tolstče, teža 600-650 kg).

VRSTA KRME	DNEVNA MLEČNA PROIZVODNJA v kg			
	15	20	25	30
	krmne količine v kg			
a) Pašne trave	35	35	35	35
Travna silaža (prevene 30 % SS)	15	15	15	15
Seno	3	3	3	3
Izravnalna močna krma (žiata, šrot)	2	2	2	2
Močna krmila	-	2,5	4,5	6,5
SS pokrmljenje v kg	14,2	16,3	18,0	19,8
(SV) surova vlakna pokrmljenje v kg	3,1	3,3	3,5	3,7
Del. SV v pokrmljeni SS	22,0	20,5	19,5	18,5
b) Mnogocvetna ljulka	50	50	50	50
Koruzna silaža (voščena silaža 25 % SS)	10	10	10	10
Seno (ali) slama	3	3	3	3
Izravnalna močna krma (pesni rezanci)	1,5	1,5	1,5	1,5
Močna krmila	-	2,5	4,5	6,5
SS - pokrmljenje v kg	13,9	16,0	17,8	19,5
Surova vlakna - pokrmljenje v kg	3,6	3,8	4,0	4,4
Del. SV v pokrmljeni SS (suhi snovi)	26,0	24,0	22,0	2,0

V nasprotnem primeru krava ni v stanju hranilnih snovi iz zelene krme v celoti izkoristiti, kar pelje k zmanjšanju proizvodnje. Ob koncu zimskega krmljenja se naj vključuje v obrok postopoma sočna krma (trave).

K ustaljenemu zimskemu obroku se dodaje v obrok mlada sočna krma, kar pa naj traja 14 do 21 dni.

Pri pašnokošni rabi travinje, traja ta prehod-dodajanje pašne k zimskemu obroku-ravno toliko časa, kot navajam pri krmljenju zelene krme v hlevu.

Mlada sočna krma izkazuje malo surovih vlaken. Za zadovoljitev potreb po surovih vlaknih moramo preskrbeti v prehrani krav molznic brezpopojno. Za te potrebe se obnese najboljše koruzna silaža, seno in slama. Seno za te potrebe je lahko pokošeno nekoliko pozneje, kar je v naših vremenskih pogojih že tako največkrat primer.

Hranilne snovi v tem senu so podrejene količini surovin vlaken, seno pa

(Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

mora v vsakem primeru biti še takšno, da ga živali rade jedo.

Nesprejemljivo za ta namen je izprano seno ali plesnivo in močno fermentirana krma drugega ali tretjega odkosa, ki je zraven tega še revna na surovih vlaknih.

Presežek surovin prebavljivih beljakovin je v zeleni krmi najpogostejši, ki pa mora biti v vsakem primeru z energijsko bogato krmo izravnana.

Samo skrben prehod iz zimskega na spomladansko krmljenje nas lahko pelje k boljšemu in zgodnejšemu spravlilu krme ter zdravi čredi v poletju.

Skrben prehod iz ene krme na drugo preprečuje tudi padec mlečne proizvodnje, mlečne tološbe, driske in pašne tetanije.

ŽIVINOREJSKO VETERINARSKI ZAVOD – CELJE

ing. agr. Mirko PRISTOVŠEK

TABELA: 2 KRMNA TABELA ZA MOLZNICE (do 650 kg teže).

KRMA – OBROK	1000 g krmila vsebuje				skupna poraba			
	SS v kg	Surova vlakna	Surova vlakna PB	Sk	SS v kg	Surova vlakna	Surova vlakna PB	Sk
35 kg grašice ozim.	0,13	24	20	82	4,55	840	700	2870
15 kg koruzne silaže	0,30	66	12	185	4,50	990	180	2775
2 kg lucerne	0,86	258	88	308	1,72	516	176	616
1 kg slame	0,88	399	6	250	0,88	399	6	250
Vsebnost hranilnih snovi v osnovni krmi zadostuje za kg mleka					11,65	2745	1062	6511
							12	11
Del surovih vlaken $\frac{2745 \times 100}{11,65} = 23,6\%$								
+ 1,5 kg izravnalno močnih krmil	0,86	90	150	650	1,29	135	225	975
Vsebnost hranilnih snovi zadostuje za 1 kg mleka					12,94	2880	1287	7486
							16	15
+ 6,0 kg močnih krmil zadostuje za kg mleka					16,81	3285	27	25,5
+ 8,0 kg močnih krmil zadostuje za kg mleka					18,53	3465	32	30,5
Del surovin vlaken skušnega obroka osnovne krme + 8 kg močnih krmil $\frac{3,465 \times 100}{18,53} = 18,7\%$								

Venenje travne mase pred siliranjem je nujno

Na našem klimatskem področju je ob ugodnih vremenskih razmerah možno zmanjšati vsebnost vode v travni masi iz 85 % na 70 % in manj prvi dan venenja, drugi dan na 50 %.

Ob neugodnih vremenskih razmerah se nam bo ta čas venenja travne mase podaljšal na 4 in več dni.

Izhajajoč iz zgoraj navedenih dejstev vidimo, da nam lahko čas sušenja krme da zelo različne učinke na sam proces in končno nagospodarnost siliranja.

Na izgubo na polju vplivata v glavnem čas venenja in stopnja ovenelosti. Če pri ugodnih vremenskih razmerah prevenimo krmo prvi dan iz 85 % na 50 %, imamo teh izgub med 1 % in 3 % (glej skico 1).

Pri neugodnih vremenskih razmerah zrastejo izgube v dveh dneh že na 10 % in tako lahko v času 7 dni porastejo že nad 30 %.

Znano nam je namreč dejstvo, da v osrednji Sloveniji v času prvega odkosa (sena) ne moremo računati na več kot na en ali dva dni brez dežja. Zaradi tega nam vremenski riziko močno raste, če čas siliranja podaljšamo na več kot 2 dni.

Izgube hranilnih snovi v silosu

nastajajo zaradi silirnih sokov, dihanja, vrenja in končno zaradi površinskih izgub.

Obstaja namreč ozka zveza med izgubami zaradi vsebnosti vode in procesom vrenja (siliranja).

Kot kaže (pregled 1), če pada količina siliranih sokov skupno z vsebnostjo vode v travni masi močno, doseže pri 70 % vsebnosti vode – nulo.

Na ta način padajo izgube energije od 6,9 % pri 85 % vsebnosti vode na 0 %, če je vsebnost vode pod 70 %.

Največji delež izgub v silosu odpade na dihanje in vrenje.

Iz skice 2 je razvidno, da obstoje možne zveze med vsebnostjo suhe snovi in kvaliteto silaže.

Na deželnem poizkusnem centru za živinorejo v Grubu – Nemčija, so na svojih poizkusih ugotovili z bogato beljakovinsko krmo in 20 % suho snovjo 14 od 23 % izgub v suhi snovi, glede na kvaliteto silaže, pri 40 % suhi snovi v silirni masi pa znašajo le 6 do 8 %.

Površinske izgube na silosih so odvisne prvenstveno od kvalitete površinskih pokrovov oziroma pokrivanja.

Računati je na 50 cm odpadkov silirne mase, če silos ni pokrit. Pri pokrivanju s folijo je površinski odpadki od 10–20 cm, pri silosu pokritem s folijo in peskom ali sličnim materialom pa je ta odpadki le še od 0–10 cm.

Tako lahko računamo pri normalni višini 2–2,5 m v koritastem silosu, pokritem s folijo, na površinski odpadki od 0–20 %, v nasprotju v stolpnem silosu višine 10 m, pa le na 0–5 % površinske izgube.

Če zberemo vse izgube v stolpnem silosu, ki nastajajo v odvisnosti silirne tehnike in vsebnosti suhe snovi (SS) v travni masi do 7 % (v zračno tesnem – stolpnem silosu s 60 % SS) in 37 % (v odprtem stolpnem silosu pri 20 % SS).

V koritastem silosu višine 2 do 2,5 m, pod zrakotesno folijo v odvisnosti od vsebnosti vode v silirni masi je računati na izgube od 15 do 30 %, medtem ko pri nepokritih silosih računamo na več kot 1/3 izgub.

Proces vrenja

Iz skice 4 je razvidno, da je proces vrenja ovrednoten po FLIGOVI metodi toliko boljši, kolikor bolj je suha naša travna masa.

Kvaliteta je namreč v soodvisnosti s suho snovjo v travni masi: več je suhe snovi (SS) v travni masi, manj je maslene kisline.

PREGLAD 3. IZGUBE ENERGIJE V SILOSIH

SILIRNA TEHNIKA

SS STOLPNI SILOSI

%	Zrakotesni				Brez tesnitve			
	1	2	3	S	1	2	3	S
20	22	7	0	29	26	7	4	27
30	15	1	0	16	19	1	5	25
40	10	–	0	10	14	–	5	19
50	7	–	1	8	11	–	6	17
60	5	–	2	7	9	–	6	15

KORITASTI SILOSI

%	Zrakotesni				Brez tesnitve			
	1	2	3	S	1	2	3	S
20	22	7	1	30	26	8	10	44
30	15	1	2	18	20	2	12	34
40	10	–	3	15	16	1	16	33
50	7	–	6	15	14	–	18	32
60	5	–	10	17	15	–	22	37

1 – izgube vrenja, 2 – izgube silirnih sokov, 3 – povprečne izgube, S – skupne izgube

PREGLAD 1. VPLIV VSEBNOSTI VODE V ZELENI MASI NA IZGUBE SILIRNIH SOKOV

Vsebnost vode	%	silir. sok	Izgube v nergiji v % zelene mase
85	33,4	3,1	6,9
80	22,2	3,8	4,2
75	11,0	4,5	2,0
70	1,0	5,0	0,2

PREGLAD 2. POVRSINSKE IZGUBE V SILOSIH

Kvaliteta zaprtosti silosa	slabo	srednje	dobro	zelo dobro
Globina pokvarjenega sloja v cm	20–50	10–20	5–10	0–5
Pokvarjenost v %	20–50	10–20	5–10	0–5
Višina silirane mase	V. sm.	V. sm.	V. sm.	V. sm.

PRIMER

Koritasti silos, višina 2,5 m, kvaliteta zaprtosti (pokritosti) dobra

$\frac{5-10}{2,5 \text{ m}}$ je 2–4 % izgub

Stolpni silos, višina 10 m, kvaliteta zaprtosti (pokritosti) srednja

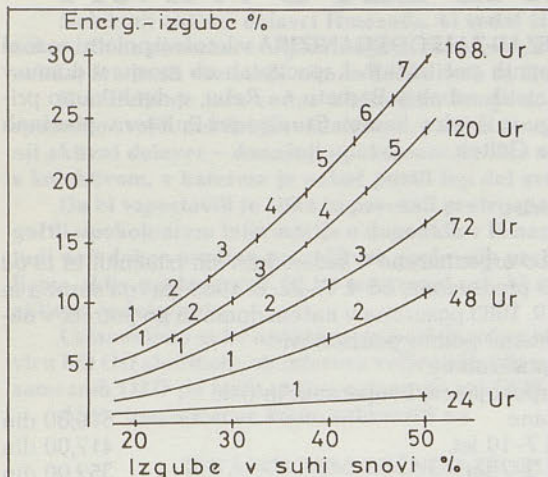
$\frac{10-20}{10 \text{ m}}$ je 1–2 % izgub

POTOVANJE V TUJINO

Aprila smo si v Münchnu ogledali sejem gradbeništva Bauma 83 z namenom, zbrati čim več podatkov o tehnologiji in opremi za nizke gradnje in zemeljska dela (melioracije).

Sejem je bil izrednih dimenzij. Velik zunanji razstaveni prostor in 26 paviljonov oz. hal. Na zunanjem prostoru je bila prikazana predvsem težka gradbena mehanizacija, od katere smo posebej pregledali prostore Komatsu, Demog, Liebherr in OZK, ki so največji proizvajalci bagrov in buldožerjev. Podatke in prospekte smo zbrali še za transportna sredstva za dnevne kope in obiskali prostore obeh razstavljalcev drenažnih strojev (Hoes in Laberhard). V halah je bila pozornost namenjena opremi za nekatera gradbena dela (betonski polizdelki, opaž, itd.) in opremi s področja strojništva. Z nekaterimi firmami je dogovorjeno, da kasneje dobimo razno dokumentacijo o njihovem proizvodnem programu. Sejem smo si ogledali s predstavniki DO Strojna.

Janez Klugler

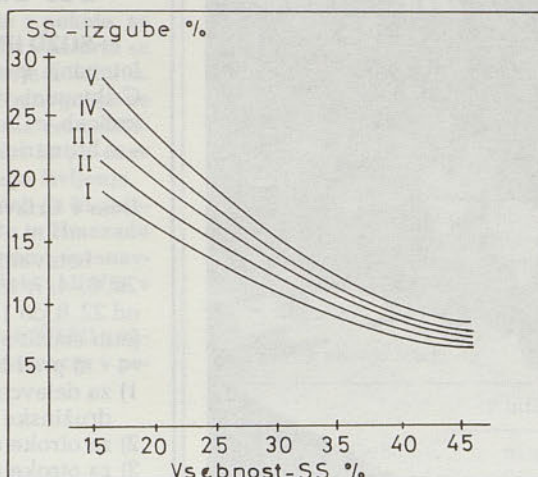
Sl. 1: Izgube hranilnih snovi pri vrenju trave.

Sl. 2: Izgube suhe snovi v silosih v odvisnosti vsebnosti SS v proteinsko bogatih krmih.

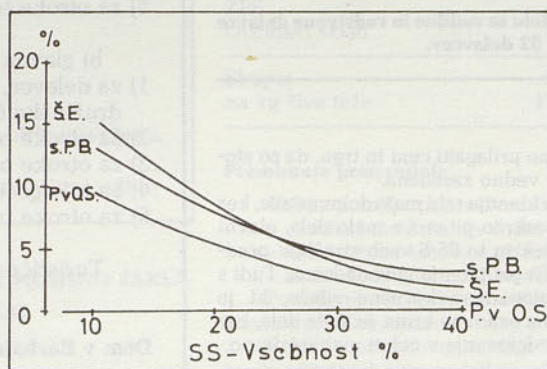
Sl. 3: Vpliv vrenja (vsebnost SS) na spremembe v vsebnosti in prebavljivosti hranilnih snovi v krmni masi pri vrenju silaže.

Sl. 4: Vpliv vsebnosti vode na krmno kvaliteto travne silaže

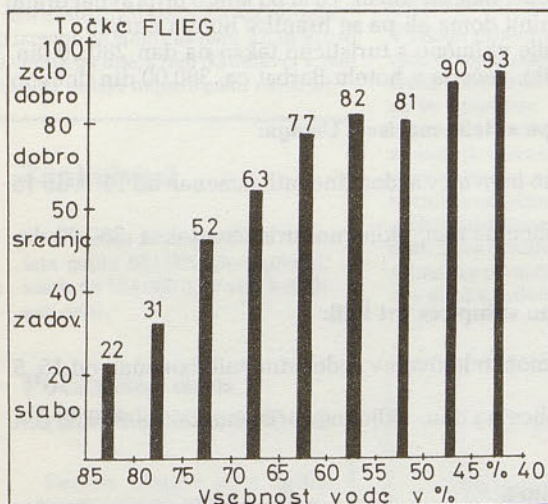
Sl. 5: Poraba SS pri kravah (650 kg) pri prekladanu travne silaže.

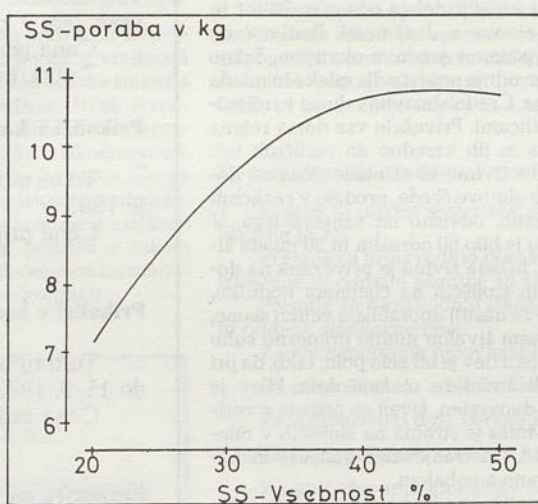
Sl. 2

Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

Koncentracija hranilnih snovi

Razgradnja lahkotopnih snovi v travni masi je v procesu siliranja dosti večja kot težko topnih. Tako se zmanjšuje hranilna in beljakovinska vrednost krme v silažni masi, povečuje pa odstotek težko prebavljivih vlaken. Na splošno se prebavljivost hranilnih snovi in beljakovin v silirni masi zmanjšuje toliko manj, kolikor večji je odstotek suhe snovi (skica 3).

Tako se zmanjšujejo energetske vrednosti od 15,5 na 1,5% pri prebavljivih surovih proteinih s 13,3 na 3,1% in pri poslabšanju prebavljivosti organske substance 9,7% na 0,7%.

Na ta način je energetska koncentracija toliko večja, kolikor nižja je vsebnost vode v travni masi. Ugotovljeno je, da je energetska koncentracija v suhi snovi pri 60% vsebnosti vode za 16% višja kot pri 80% vsebnosti vode.

Poraba silaže

raste z rastjo (SS) suhe snovi v travni masi (glej skico 5). Ta skica velja za silaže, ki imajo pod 26% surovih vlaken. Pri večjih % surovih vlaken raste odzvem oz. konzumacija silaže le do 30-35% vsebnosti v suhi snovi (SS).

ŽIVINOREJSKO-VETERINARSKI
ZAVOD - CELJE
ing. agr. MIRKO PRISTOVŠEK

Športno društvo Hmezad

SINDIKALNO PRVENSTVO V ODBOJKI

Hmezad je na Občinskem sindikalnem prvenstvu občine Žalec v odbojki

v mesecu aprilu sodeloval s štirimi ekipami.

Ženske so v svoji skupini zasedle tretje mesto.

Veterani so osvojili tretje mesto.

Starejši člani so bili v svoji skupini drugi.

Mlajši člani so v svoji skupini osvojili prvo mesto, v finalu pa je Hmezad zasedel tretje mesto, za ekipama SIP in Feralita.

Slavko Košenina

Delovna razmerja zaradi nadomeščanja odsojnega delavca

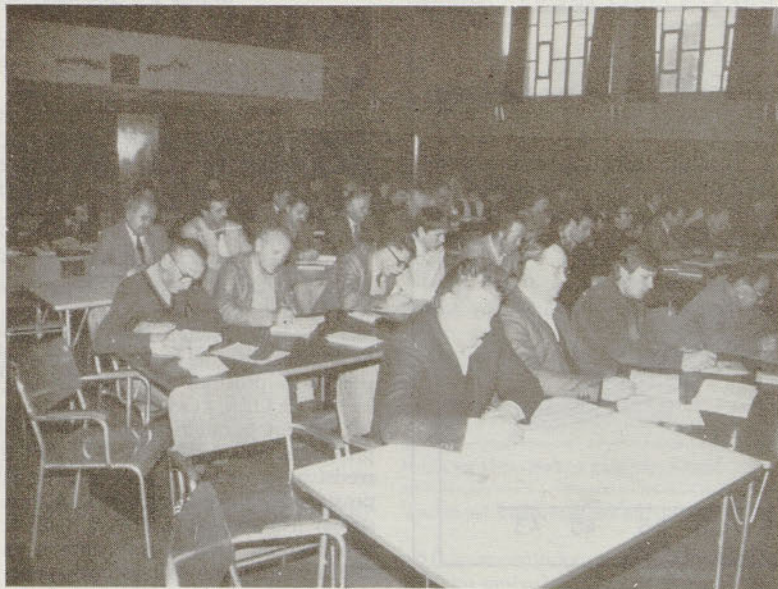
Vprašanje:

Ali je treba v sklepu o sklenitvi delovnega razmerja za določen čas, ko gre za nadomeščanje delavca, ki je na daljšem zdravljenju, zapisati (določiti), do kdaj se sklepa delovno razmerje, ali bo dovolj določba »do vrnitve delavca NN z bolniškega dopusta«? Kdaj je tak delavec upravičen do dopusta: preden se vrne na delo delavec, katerega nadomešča, ali pa je možno po vrnitvi zdaj bolnega delavca podaljšati delovno razmerje za določen čas, se pravi za dneve dopusta, ki mu pripadajo?

Odgovor:

Če se sklepa delovno razmerje za določen čas, ker je delavec v bolniškem staležu, potem je razumljivo, da ni možno vselej zanesljivo določiti časa trajanja delovnega razmerja. V sklepu se torej navede le razlog zaradi katerega se delovno razmerje sklepa za določen čas (npr. zaradi nadomeščanja začasnega odsotnega delavca).

Ker je dan vrnitve odsotnega delavca vnaprej nedoločen, ni možno, da bi delavec, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas, izkoristil letni dopust pred vrnitvijo odsotnega delavca. Prav zato ima pravico izkoristiti letni dopust tudi po vrnitvi odsotnega delavca, ne glede na to, da bi mu sicer lahko prenehalo delovno razmerje istega dne, ko se vrne delavec, ki ga je nadomeščal. Delavec, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas seveda ne sme biti prikrajšan pri letnem dopustu, če je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do letnega dopusta.

Na seminarju in preizkusu znanja iz varstva pri delu za vodilne in vodstvene delavce SOZD je bilo navzočih le 52 delavcev.

(Nadaljevanje z 9. strani)

starem hlevu prosto v boksih na nastilju. Teleta imajo v jasliah na voljo koncentrate in seno. Dvakrat na dan dobijo napoj pripravljen iz mlečnega nadomestka v posebna korita iz nerjaveče pločevine. Ko teleta v tem hlevu dosežejo težo ca. 170 kg, jih premestijo v nov hlev v bokse z betonskimi rešetkami. Nadaljnje pitanje je s koruzno silažo dopolnjeno s superkoncentratom. Koruzno silažo krmijo po volji, da je ves dan v jasliah. S takim načinom krmljenja se konzumacija silaže poveča in živali dobijo več hranilnih snovi iz osnovne krme. S tem se gospodarnost reje poveča, ker je hranilna snov v osnovni krmi cenejša kot v koncentratu.

Nov hlev ima 200 stojišč je dvovrsten s prevozno krmilno mizo brez stropa, grajen iz montažnih elementov. Streha je toplotno izolirana. Boksi imajo tla iz betonskih rešetk pod katerimi je jama za gnojevko. Okrog hleva je speljana cesta, ki služi za prevoz krme, gnojevke in odvoz živine. Vsak boks ima vrata na zunanji steni, da je praznenje iz njega direktno na kamijon. Trije koritasti silosi so v neposredni bližini hleva. Odvzem silaže je z globalko, krmljenje pa s krmilno traktorsko prikolicco.

Kmetija ima 20 ha njiv na katerih prideluje koruzno silažo. Na teh površinah ne pridelava dovolj koruzne silaže, zato v jeseni ob spravilu kupi celo koruzno rastlino z njive in jo posilira v svoj silos. Kmetije, ki so usmerjene v poljedelstvo, prodajajo celo koruzno rastlino kot tržno blago.

Pitanci v novem hlevu so mesnatih pasem in križanci teh pasem v odlični pitovni kondiciji nabavljeni kot sesna telesa iz Francije. Povprečni dnevni prirast znaša čez 1,2 kg. Izenačenost živali je dobra, kar je znak dobre genetske osnove in kvalitetne krme z odgovarjajočimi hranilnimi snovmi za posamezno obdobje pitanja. Ker je cena telet mesnatih pasem zadnje mesece zelo narasla, se je lastnik preusmeril v nabavljanje cenejših telet črno bele pasme, ki je mlečna. Zato je v starem hlevu imel že pretežno črno bela teleta v teži do 130 kg. Ta teleta bo spital po enaki tehnologiji kot živali mesnatih pasem. Črno bela teleta, bodo malo slabše priraščala kot živali mesnatih pasem, tudi cena spitanih živali bo nekoliko nižja.

Razlika v nabavni ceni telet je tako velika, da bo lahko pokrival malo manjši prirast in manjšo končno ceno ter dosegel gospodarnost pitanja črno belih živali. Primer je poučen kako se je po-

trebno prilagajati ceni in trgu, da so stojišča vedno zasedena.

Ta kmetija rabi malo delovne sile, ker je z oskrbo pitancev malo dela, glavni strošek in to 85 % vseh stroškov predstavlja pri pitanju goveda krma. Tudi s pridelovanjem koruzne silaže, ki je glavna osnovna krma, je malo dela, ker je pridelovanje v celoti mehanizirano.

Kmetija usmerjena v mlečno proizvodnjo

Na kmetiji delajo oče star 70 let in dva sinova z družinami. Redijo črno belo pasmo s srednim okvirjem. Tržno proizvodnjo predstavlja mleko in mlada živina. Čredo obnavlja z doma vzrejenimi telicami. Privežejo vsa doma rojena teleta in jih vzredijo do različnih tež. Mlado živino, ki ni namenjena za domačo obnovo črede, prodajo v različnih starostih, odvisno od zahteve trga. V hlevu je bilo 60 odraslih in 30 mlade živine. Mlada živina je privezana na dodatnih stojiščih na čistilnem hodniku. Zato za nastilj uporabljajo veliko slame, da vsem živalim nudijo primerno suho ležišče. Hlev je bil zelo poln, tako, da pri mladi živini že otežuje delo. Hlev je nov, dvovrsten, živali so pripete z verigo. Molža je strojna na stojiščih v mlekod. Odstranjevanje gnoja je mehanizirano s pahalom.

Kmetija ima 25 ha obdelovalne zemlje, na kateri 70 odstotkov pridelujejo koruzo, ostalo so trave in detelje. Obdelovalna zemlja je v dveh kompleksih. V zimskem času je glavna osnovna krma koruzna silaža dopolnjena z mrvo in posušeno lucerno ter doma zmešanim koncentratom. Kmetija se je preusmerila v mlečno proizvodnjo, ker ima sorazmerno malo zemlje za delo dveh družin. Mlečna proizvodnja v živinoreji pa zahteva največ dela, saj krma predstavlja 50 % vseh stroškov. Izbira tehnologije za mlečno proizvodnjo na tej kmetiji ni bila najboljša. Če bi ob graditvi novega hleva izbrali prosto rejo namesto privezanih živali, bi za oskrbo živali in proizvodnjo 100 l mleka potrebovali precej manj časa kot sedaj.

Vsaka od obiskanih kmetij je tržno drugače usmerjena z določenimi značilnostmi. Opremljenost je različna, pogoj dela in rezultat gospodarjenja tudi. To nam potrjuje znano ugotovitev kako važna je pri preusmeritvi kmetije pravilna izbira tržne proizvodnje.

Martina Krajnc, dipl. ing. agr.

Jože Šalamun, dipl. ing. agr.

Jože Šabjan

RAZPIS LETOVANJA

SOZD HMEZAD ŽALEC ORGANIZIRA v letošnji poletni sezoni letovanja v skupnih počitniških kapacitetah ob morju v domu v Crikvenici, v najetih sobah v Barbatu na Rabu, v dveh kamp prikolicah v Umagu in dveh v kampu Stupice pri Puli ter v planinah - v brunarici na Golteh.

Dom v Crikvenici:

Letovanje bo organizirano v sedemdnevni izmenah in to od 20. 6.-4. 7. 1983 predsezona, od 4. 7.-22. 8. 1983 glavna sezona in od 22. 8. do 12. 9. 1983 posezona v našem domu in po potrebi v najetih sobah s cenami polnih penzionov:

- a) pred in posezona
- 1) za delavce, upokojene, kooperante in ožje družinske člane 516,00 din
 - 2) za otroke od 7-10 let 417,00 din
 - 3) za otroke od 3-7 let 352,00 din
 - 4) za tuje goste nad 7 let 665,00 din
 - 5) za otroke tujih gostov od 3-7 let 529,00 din

- b) glavna sezona
- 1) za delavce, upokojene, kooperante in ožje družinske člane 600,00 din
 - 2) za otroke od 7-10 let 487,00 din
 - 3) za otroke od 3-7 let 411,00 din
 - 4) za tuje goste nad 7 let 800,00 din
 - 5) za otroke tujih gostov od 3-7 let 635,00 din

Turistična taksa se plača posebej!

Dom v Barbatu na Rabu:

Letovanje bo organizirano v 10-dnevni izmenah, od 21. 6. 1983 do 9. 9. 1983 v najetih sobah. Tu si bo lahko pripravljala hrano vsak sam v kuhinji doma ali pa se hranil v hotelu Barbat.

Cena postelje vključno s turistično takso na dan 280,00 din
Zajtrk, kosilo, večerja v hotelu Barbat ca. 380,00 din dnevno.

Prikolici v kampu »Stella maris« v Umagu:

Tu bo možno letovati v sedemdnevni izmenah od 15. 5. do 15. 9. 1983.

Cena prikolice na dan, vključno turistična taksa 360,00 din.

Prikolici v kampu »Stupice« pri Puli:

Tudi tu bo možno letovati v sedemdnevni izmenah od 15. 5. do 15. 9. 1983.

Cena prikolice na dan, vključno turistična taksa 360,00 din.

Brunarica na Golteh

Izmenice so predvidene sedemdnevne začeni s soboto. Tu si lahko pripravljate hrano sami v kuhinji brunarice ali pa koristite usluge hotela Golte. Cene storitev v hotelu trenutno še niso znane.

Cene enodnevnega bivanja v brunarici so naslednje:

1. za delavce, upokojene, kooperante in ožje družinske člane nad 12 let 100,00 din
2. za otroke od 3-12 let 50,00 din
3. za tuje goste nad 12 let 150,00 din
4. za otroke tujih gostov od 3-12 let 75,00 din

Turistična taksa se plača posebej!

Prijave

Prijave za letovanje sprejemajo kadrovske službe TOZD DS DO od dneva objave razpisa, ki pa jih morajo posredovati v kadrovski oddelek DS Skupne službe SOZD HMEZAD ŽALEC do 20. 5. 1983. Prijavite se na obrazcu, ki ga dobite v vaši TOZD, DS, DO, na njem bodo tudi navodila v zvezi s plačilom letovanja.

Opozarjamo vas, da lahko pri vaši izpostavi HKS za plačilo letovanja najamete posojilo, katerega boste vrnili v največ 6 obrokih, najpozneje pa 31. 12. 1983.

Komisija za letovanje

Ustanavljamo Aktiv upokoencev

Nekdanji aktivni delavci Hmezada, ki sedaj živijo v pokoju, so zelo različno povezani z organizacijami združenega dela v katerih so nekdanji žrtvovali vse svoje sile za boljše delo in življenje kolektiva.

Ker življenje teče vedno s hitrejšim tempom, se mnogokje ne spomnijo svojih nekdanjih sodelavcev, pa tudi mnogo kateri nekdanji aktivni delavec – današnji upokojenec ne išče stikov in povezav s kolektivom, v katerem je nekoč pustil lep del svojega življenja.

Da bi vzpostavili te stike in povezali pretrgane vezi, da bi omogočili upokoencem informacije o dogodkih v Hmezadu in Hmezadu tudi dali dober predlog pri rešitvah poslovnih problemov, ustanovljamo aktiv upokoencev, ki bo povezoval vse, ki se žele vključiti v aktivno sodelovanje.

Ustanovljeni aktiv upokoencev bo deloval na nivoju SOZD v okviru KO OO sindikata, ob interesu večjega števila upokoencev v posameznih OZD pa bodo aktivne ustanovili pri OOS.

Aktiv upokoencev bomo ustanovili na

USTANOVNEM OBČNEM ZBORU

v četrtek, 19. 5. ob 10. uri v dvorani Hmezada.

Na zboru bomo sprejeli:

- PRAVILA delovanja aktiva,
- Program dela aktiva ter
- izvolili izvršni odbor.

Zato VABIMO vse upokoence Hmezada, da se občnega zbora zagotovo udeležijo.

Iniciativni odbor

NOČNO DELO PO NOVEM

Do sedaj se je štelo, da traja nočno delo med 22. in 5. uro naslednjega dne.

Po spremembi Zakona o delovnih razmerjih, ki se uporablja od 28. marca dalje, se šteje za nočno delo med 23. in 6. uro naslednjega dne. Za nočno delovno izmeno se šteje čas med 22. in 7. uro naslednjega dne, s tem da delavci v tem obdobju delajo nepretrgano osem ur.

ODŠKODNINA ZA PRISILNO ZAKLANO DOMAČO ŽIVAL

Po Zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi lahko pristojni organ odredi, da se mora obolela žival zaklati.

V takem primeru ima lastnik živali pravico do odškodnine po tržni vrednosti živali tako, da se ta odškodnina zmanjša za še uporabno vrednost živali (vrednost kože, kosti in podobno). Na zahtevo lastnika živali lahko odškodnino odmeri občinska cenilna komisija. Če pa lastnik z odločbo o odškodnini ni zadovoljen, lahko predlaga odmero odškodnine preko sodišča. Sodišče v takem primeru s pomočjo izvedenca živinorejske stroke določi odškodnino.

Zanimivost

Slovenija je pred 93 leti 1890 leta gojila 681.000 glav goved, kar je za 104.000 glav več, kot jih goji zdaj.

Počitniški dom v Crikvenici obnavljajo

Delavci Obnove so v aprilu opravili manjša zidarska, inštalacijska, pleskarska in mizarska dela. Tako obnovljen dom bo dostojneje kar kmalu sprejel prve goste.

OGLAS

Prodaj malo rabljene cevi za 16 m² sušilnico.

Babič Leopold, Zg. Roje 12, Šempeter v Savinjski dolini

Novosti na področju zakonodaje

V Uradnem listu SRS 7/83 je objavljeno **Poročilo o višini in letni stopnji rasti povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega delavca v SR Sloveniji v letu 1982.**

V letu 1982 je znašal povprečni mesečni kosmati osebni dohodek na zaposlenega delavca v SRS 19.609 din in povprečni čisti osebni dohodek 14.365 din.

Povprečni mesečni kosmati osebni dohodek na zaposlenega delavca v gospodarstvu je v letu 1982 znašal 19.148 din in povprečni mesečni čisti osebni dohodek 14.040 din.

V Uradnem listu SRS 9/83 je objavljen **Odlok o intervencijah v proizvodnji hrane v letu 1983 in Dogovor o enotni politiki in ukrepih pri pospeševanju proizvodnje hrane.**

Udeleženci dogovora o enotni politiki in ukrepih pri pospeševanju proizvodnje hrane v letu 1983 so:

– Samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane v SR Sloveniji.

– Samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane oz. SIS za kmetijstvo v občinah

– Živinorejska poslovna skupnost Slovenije, Ljubljana

– Poslovna skupnost za sladkor Slovenije, Ljubljana

– Poslovna skupnost – Žitna skupnost Slovenije, Ljubljana

Udeleženci soglašajo, da se v letu 1983 uvedejo naslednji ukrepi za pospeševanje proizvodnje hrane:

Za pospeševanje živinoreje na domači krmi

1. Premiranje povečanja staleža osnovne črede krav. Premija znaša 10.000 din v nižinskih in 12.000 din v hribovitih območjih.

Premija pripada OZD in hlevskim skupnostim, ki so del organizacije združenih kmetov, za vsako dodatno vhlavljenno kravo ter združenim kmetom za vsako dodatno vhlavljenno plemensko kravo kombinirane ali mesne pasme, če imajo najmanj dve kravi.

Premije za pitanje telet:

Sredstva zagotavlja	v nižinskih območjih		v višinskih območjih	
	na glavo	na kg mesa	na glavo	na kg mesa
Republiški sklad	800	2,86	2.700	9,64
ŽPS	200	0,71	300	1,07
Občinski sklad	4.500	16,07	4.500	16,07
Skupaj	5.500	19,64	7.500	26,78
na kg žive teže	11 din		15 din	

Premiranje proizvodnje

Višina premije za proizvodnjo mleka znaša

– za združene kmete v hribovitih območjih 1,30 din po litru

– za združene kmete v nižinskih območjih 0,50 din po litru

– za družbene obrate, hlevske in pašne skupnosti 2,20 din po litru.

Premijo uveljavljajo upravičenci v celoti pri republiškem skladu do 20. v mesecu za pretekli mesec.

Sredstva premije uporabljajo upravičenci za nakup mineralnih gnojil. Organizacije združenih kmetov izdajo združenim kmetom, hlevskim in pašnim skupnostim dobropise s klavzulo, da lahko sredstva uporabijo samo za nakup mineralnih gnojil.

Premija pripada OZD, ki pridelujejo mleko, organizacijam združenih kmetov za združene kmete (kooperante) in hlevskim skupnostim, s katerimi imajo sklenjene pogodbe o proizvodnji in oddaji mleka in za hlevske skupnosti, s katerimi imajo sklenjene pogodbe o skupni proizvodnji in delitvi dohodka, če prodajajo mleko OZD, ki predelujejo mleko in z njim oskrbujejo tržišče.

Za pospeševanje družbeno organizirane poljedelske proizvodnje

Regres za nakup semenske pšenice in rži znaša 8 din za kilogram semenske pšenice in rži.

Premija za proizvodnjo pšenice in rži znaša 1 din za kilogram pogodbeno proizvedene in oddane pšenice ali rži.

Premija za proizvodnjo sladkorne pese znaša 0,40 din za kilogram pridelane in oddane sladkorne pese.

Za sofinanciranje delovanja kmetijske pospeševalne službe

Za pospeševanje zreje in ulova morskih rib

Za nadomestilo dela obresti kreditov

Za kritje tečajnih razlik in nadomestilo dela obresti

Za pospeševanje kmetijske proizvodnje v hribovitih območjih

Premija, ki znaša 4.500 din po hektarju urejenega pašnika, pripada organizacijam združenih kmetov, pri katerih se za vzrejo plemenske živine, proizvodnjo mesa ali mleka organizira v hribovitih območjih in planinah pašna, govedorejska ali ovčarska skupnost.

Premija pripada tudi OZD za ureditev pašnika v hribovitem ali planinskem območju, za vzrejo plemenske živine ali proizvodnjo mesa.

Dogovor začne veljati z dnem objave v uradnem listu SRS, uporablja pa se od 1. 1. 1983.

V Uradnem listu SFRJ 11/83 je bil objavljen **Odlok o pogojih, pod katerimi smejo fizične osebe uvažati, prinašati in prejemati določene predmete iz tujine.**

V točki 9 je določeno, da domače fizične osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi, ki so lastnina občanov, domače fizične osebe, ki so združile svoja sredstva v POZD in delovni ljudje, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, smejo uvažati in prinašati dele za vzdrževanje osnovnih sredstev, s katerimi opravljajo to dejavnost.

V 10. točki je določeno, da smejo domače fizične osebe, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, prinašati oziroma uvažati reprodukcijski material, ki ga nujno potrebujejo za opravljanje te dejavnosti – v skupni vrednosti do 150.000 dinarjev na leto.

Domače fizične osebe, ki so združile svoja delovna sredstva v POZD smejo prinašati oz. uvažati reprodukcijski material, ki ga nujno potrebujejo za opravljanje dovoljene dejavnosti – do vrednosti 300.000 din na leto.

Ob uvozu pa je potrebno predložiti carinarnici potrdilo pristojnega organa v republiki oz. avtonomni pokrajini, da na ozemlju te republike oz. avtonomne pokrajine opravljajo zadevno dejavnost, ali pismeno izjavo, da se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, za katero uvažajo reprodukcijski material.

N. R.

UPOKOJILI SO SE ...

Ob odhodu tovariša Franca Mežnarja in Pera Petkovskega v pokoj je glavni direktor dipl. inž. Vlado Gorišek spregovoril mnogo lepih in toplih besed ter ju, kolikor jima bodo dopuščale moči, vabil k sodelovanju tudi v prihodnje.

PETER PETKOVSKI

Rodil se je 28. 12. 1922 v Bitoli v SR Makedoniji. Agronomsko fakulteto je končal 1953. leta in bil od 1953. do 1958. leta zaposlen na raznih republiških institucijah v SR Makedoniji, med drugim tudi v Zavodu za statistiko SR Makedonije ter Zadrudni zvezi SR Makedonije.

V občino Žalec se je preselil 1958. leta in delal kot referent za pašništvo v Inštitutu za hmeljarstvo Žalec ter referent za živino v Veterinarskem zavodu Celje.

Od 1959. do 1962. je opravljal delo upravnika oziroma direktorja pri Zadrudni poslovni zvezi Celje in Veležitarju Celje, od 1962. leta dalje pa je zaposlen pri Hmezadu Žalec oziroma njegovih pravnih prednikih. Delal je v Mesninah Celje in od 1963. leta dalje v Mešalnici krmil poznejši Tovarni krmil Žalec. V tej delovni organizaciji je bil vseskozi upravnik oziroma direktor.

Zadnje leto dela je opravljal dolžnosti koordinatorske komercialne dejavnosti v delovni skupnosti Skupne službe SOZD Hmezad Žalec do upokojitve 31. 1. 1983.

Tovariš Peter Petkovski je že konec 1941. leta pričel delati za NOB s proučevanjem marksistične literature in zbiranjem materialne pomoči za partizansko gibanje v Makedoniji. V začetku leta 1942. je postal SKOJ-avec ter kot tak opravil niz raznih akcij v Bitoli.

Član ZK je postal 1944. leta. Osvoboditev je pričakal kot sekretar brigade za osvoboditev Beograda, 1947. leta je bil demobiliziran.

Prejel je odlikovanje Red za hrabrost. Po osvoboditvi je tov. Peter opravljal vseskozi razne družbene in politične

dolžnosti, najprej na fakulteti v Ljubljani, sodeloval je v raznih mladinskih delovnih akcijah, bil večkrat udarnik. Aktivno je deloval tudi na strokovnem kmetijskem področju in bil udeleženec treh svetovnih kongresov s področja pridelave hrane ter perutninarstva.

FRANC MEŽNAR

Dvanajstega februarja 1930 se je rodil v Nazarju. Po končani osnovni šoli se je izučil trgovske stroke ter bil zaposlen v tej stroki vse do leta 1958.

Tega leta se je zaposlil v Jeklotehni v Mariboru, kjer je opravljal posle trgovskega potnika. Leta 1968 je prevzel zastopstvo za Industrijsko poljoprivredni kombinat Osijek do 1974. leta, ko se je zaposlil v AERO Celje kot vodja prodaje.

V januarju 1976 se je zaposlil v Hmezadu kot pomočnik gl. direktorja za komercialno. To dolžnost je opravljal do invalidske upokojitve 15. 3. 1983.

Tov. Franc Mežnar je 1967. leta pričel študij ekonomije v Zagrebu, kjer je 1972. leta diplomiral, 1976. leta pa si je pridobil naziv magister ekonomskih znanosti.

Tov. Franc Mežnar je bil sprejet v članstvo ZK 1948. leta in je opravljal vrsto političnih dolžnosti do odhoda na študij v Zagreb.

Tudi sicer je tov. Mežnar vseskozi aktivno družbeno in politično deloval v Društvu trgovskih zastopnikov Slovenije, v samoupravnih interesnih skupnostih v občini Celje, v samoupravni interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino ter v komisiji za kadrovske zadeve Skupščine občine Žalec.

VLADO PLASKAN

Rodil se je 28. 4. 1923 v Latkovi vasi pri Preboldu. Tu je obiskoval osnovno šolo in nato gimnazijo v Celju ter Ljubljani.

Do aprila 1942. je pomagal kot sin – edinec očetu doma na kmetiji, junija 1944. je vstopil v NOB, aprila 1945. pa je bil sprejet v članstvo KPJ.

Demobiliziran je bil 1946. leta kot podporočnik, nato je služboval do 1952. leta pri Sekretariatu za notranje zadeve Ljubljana kot poverjenik za notranje zadeve mesta Maribor.

Od leta 1952 do 1957 je ponovno delal doma na kmetiji, tega leta se je zaposlil kot upravnik KZ Prebold.

V letih 1961 do 1963 je opravljal profesionalno funkcijo podpredsednika skupščine občine Žalec, 1963 pa se je vrnil v Kombinacijo Hmezad Žalec.

V okviru Kombinata Hmezad je tov. Plaskan opravljal dolžnost pomočnika glavnega direktorja od 1963 do 1980, pomočnika glavnega direktorja za področje odnosov v združenem delu ter vodje delovne skupnosti skupne službe SOZD od 1980 do upokojitve 30. 4. 1983.

Tovariš Plaskan Vlado je bil vseskozi aktiven družbeni in politični delavec. Opravljal je vrsto pomembnih dolžnosti v občinskem, regijskem in republiškem merilu. Posebno se je angažiral v skupščinskem sistemu, v organizaciji SZDL in ZK. Bil je podpredsednik občinske skupščine, v prejšnjem skupščinskem sistemu odbornik OS, v sedanjem delegat družbenopolitičnega zbora ter delegat Skupščine SR Slovenije v zboru občin. Bil je dolga leta predsednik OK SZDL Žalec ter poznejše podpredsednik OK. Bil je član OK ZKS Žalec, član komisije za družbeno-ekonomske odnose pri Republiški konferenci SZDL ter član odbora za kmetijstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Za svoje dolgoletno družbeno in politično delo je bil večkrat odlikovan in sicer z Medaljo za hrabrost, Medaljo zaslug za narod, Redom dela s srebrnim vencem, Redom zaslug za narod s Srebrno zvezdo in Redom republike z bronastim vencem.

Za zasluge na področju hmeljarstva je prejel odlikovanje EHB.

(Tov. Vlado je še na dopustu in formalno še dela. Op. urednika)

V BOJ PROTI TOČI

Priprave so v takem zaletu, da bodo izstrelili raket, ki so že v naši občini določena štiri v Andražu, Zgornjih Gorčah, Spodnjih Gorčah in na Brodeh, pripravljena za lansiranje raket že do prvih nevarnih nevihtnih oblakov.

Več v junijskem Hmeljarju.

Urednik

ČESTITKA

Na Univerzi v Zagrebu, Fakulteti kmetijskih znanosti je v marcu Boris SKALIN doktoriral iz ribištva. Čestitamo

OO ZSMS HMEZAD EXPORT-IMPORT

Delamo po načrtu in še več

Mladinci DO Hmezad Export-Import smo se odločili, da napišemo nekaj besed o našem delovanju in vam jih posredujemo.

Naša mladinska organizacija šteje okrog 20 članov. Od tega jih vestno deluje in se udeležuje sestankov okrog 10 članov. Število članov se poveča v času sezone od meseca septembra do maja, ko je treba prevzeti hmelj in ga pripraviti za prodajo. Naše delovanje je skromno, a kljub temu smo organizirani in se ukvarjamo z naslednjimi dejavnostmi:

- pripravljamo proslave ob različnih praznikih. K sodelovanju na proslavah povabimo tudi zunanje sodelavce, npr. za letošnji 8. marec smo povabili folklorno skupino iz Petrovc in ansambel, saj so tako proslave bolj pestre in obiskane.

- v mesecu februarju smo izvolili novo vodstvo in tako vključili mlade v delovno

- pripravljamo se na delovno akcijo za lepše okolje našega podjetja

- 9. aprila smo sodelovali na lokalni delovni akciji na Ponikvi in s tem pomagali domačijam, ki še nimajo pitne vode

- 16. aprila smo organizirali ogled kabareta DAJ-DAM v Cankarjevem domu v Ljubljani

- naša predstavica se bo udeležila mladinske delovne akcije Posočje 83

- želimo tudi sodelovati na kvizu, ki ga bomo organizirali v okviru SOZD

- rešujemo tekočo problematiko mladitve

Upamo, da bomo krog delovanja še razširili in skupno z OO ZK in OO ZS reševali probleme mladih v našem kolektivu.

OO ZSMS HMEZAD EXPORT-IMPORT ŽALEC

NOV UREDNIŠKI ODBOR

Današnje številko Hmeljarja je zbral novi uredniški odbor, ki si je kot temeljno usmeritev izdajanja Hmeljarja zastavil:

Hmeljar mora nadaljevati svojo dolgoletno tradicijo izhajanja.

Hmeljar mora postati učinkovito informacijsko sredstvo, ki bo tekoče in aktualno poročal o vseh pomembnejših dogodkih.

Hmeljar mora postati močno propagandno sredstvo Hmezada.

Hmeljar mora postati sredstvo povezovanje združenih DO, TOZD, delavcev in kmetov.

Da bomo vse to dosegli, pa bo potrebna tudi vaša pomoč in sodelovanje v obliki pobud, predlogov, informacij, prispevkov. Na ta način bo Hmeljar postal resnično ogledalo našega skupnega dela in življenja.

Staremu uredniškemu odboru pod vodstvom dipl. ing. Toneta Gubenška se zahvaljujemo za dolgoletno urejanje Hmeljarja. Slavko Košenina

VABILO

Vse mladince v OO ZSMS SOZD Hmezad Žalec vabimo na

6. mladinski kviz,

ki bo 14. 5. 1983 v veliki dvorani Skupnih služb.

Ob 17.30 bo programska in volilna konferenca mladi OO ZSMS SOZD Hmezad, ob 20^h pa se prične mladinski kviz. Po kvizu bo zabava s plesom.

Vabljeni

Avgustu v slovo

V nedeljo 6. marca je umrl Avgust Plaskan iz Andraža nad Polzelo. Vest o njegovi smrti je bila vse prezgodna. Dopolnil je 56 let in še je imel v načrtih, da mora mnogo postoriti. Še ena kmetijska zadruga pa svojega dolgoletnega člana in hmeljarja.

Pokojni Gustl je vse svoje življenje namenil delu na kmetiji. Kljub rahlemu zdravju, ki ga je vsled invalidnosti spremljalo več let, je venomer upal na boljše. Delal je dokler so mu moči dopuščale. Bolezen, ki ga je spremljala, je bila močnejša od njegove volje do dela in napredka. Vsi, ki smo ga poznali, z njim delali in si delili dobro in slabo, ga bomo pogrešali. Ostala je velika praznina v njegovi družini.

Od Avgusta Plaskana se je poslovila velika množica ljudi. Vsi smo se mu hoteli pokloniti v zadnji spomin. Hvala, Gustl, za vse kar si storil dobrega.

TZO Polzela

Prvomajska križanka

Nagrade:
Prva je 1.000.– din,
druga 500.– din,
3. do 5. 200.– din.

Rešitve pošljite na uredništvo najkasneje do 15. maja, ko bo ob 10. uri žrebanje.

Želimo, da bi se med prazniki imeli lepo in se razvedrili tudi z našo križanko.

Lep pozdrav urednik

Zahvala

Ob boleči izgubi naše drage mame **Ane REGORŠEK** iz Šmarja pri Jelšah se iskreno zahvaljujemo Vrtnarstvu iz Celja za spremstvo in darovano cvetje. Njeni otroci z družinami.

100 KMEČKIH ŽENSK NA MORJE

Vsako leto organizira Novi tednik in Radio Celje izlet sto kmečkih žensk na morje. Letošnji je bil že enajsti, katerega je bil pokrovitelj SOZD Hmezad in SIP Šempe-ter. Zanimanje za ta izlet je vsako leto veliko. Letošnje leto se je prijavilo kar 1703 žensk in je bilo seveda potrebno žrebanje. Ni čudno, da je toliko prijav, saj je izlet, ki traja dva dni res prijetno doživetje. Že v zgodnjih jutranjih urah smo se odpeljali iz Celja z dvema avtobusoma. Pred odhodom so vse potnice dobile lep šopek od DO Vrtnarstva Celje. V obeh avtobusih sta za razpoloženje skrbela muzikanta, ki sta vso pot s harmoniko spremljala žensko petje. V Portorožu so nas pričakali z godbo in obilno malico. Popoldne smo prispeli v Rovinj, kjer smo v večernih urah imeli za-

bavni program, ki ga je spremljal ansambel Veseli hmeljarji, izvajali pa novinarji Novega tednika in Rodža s celjskim Poldom. Prikazani so bili tudi stari kmečki običaji za ktere je poskrbel Jure Krašovec.

Kjerkoli smo se na naši dvodnevni poti ustavili, je bilo resnično prijazno. To velja za odlično gostišče TOMI v Portorožu, kjer so nas razveselili Primorski fantje, kot tudi za hotel Eden, kjer je bil zvečer družabni večer. Sobota je bila namenjena ogledu Pulja z ladjedelnico in areno ter obisk znamenite kobilarne v Lipici, kjer je bil prikaz dresurnega jahanja.

Vse skupaj se je zaključilo s plesom in pesmijo v hotelu Maestral ob igranju nepogrešljivega harmonikarja trojke Ivana Zalokarja, Vilija Šumra in Henija Kuzme.

V večernih urah smo se pripeljali v Savinjsko dolino. Slovo je bilo sicer težko, toda prijetno. Vsi smo si želeli, da se ponovno srečamo na podobnih izletih.

L. A.

VSAKDANJIKU OB ROB

Ko bom bil velik

Pogosto se spominjam tega stavka. Izrekel ga je Peter, mali deček v slovenskem mladinskem filmu Ne joči Peter. Toda dečki odrasčajo. In takrat živijo v današnjem dnevu, času, ko so sanjari- li kaj bodo, ko bodo veliki. Ti časi so minili. Ali pa bodo morda še prišli. Toda veliki bomo s trdim delom, odreknanji, s predanostjo svojim in skupnim načrtom.

Savinjski občan je pred dnevi priobčil sestavek o eni naših temeljnih organizacij – v SOZD Strojne GRAMES. Sestavek me je zbudil, in ne le mene, moral je zboti skoraj vsakega člana kolektiva Hmezada. V naslovu je avtor govoril o Gramesu, v sestavku prav tako, o Strojni in Hmezadu nič. Kot, da je še včeraj nerojeni otrok že odšel od družine. Ne krivim Savinjskega občana, saj se je to ponovilo tudi v drugih slovenskih listih in celo na slovenskem TV dnevniku. Krivim tiste, ki pozabljajo povedati, da je njihovo delo del skupnega dela in njihovi načrti del skupnih načrtovanj.

In takrat se spomnim malega Petra ...
Eva Orač

HOMANIM

Tale stročnica je drobna da pogledaš jo natančno, lupa ti bo pomagala in rešitev pokazala!

(leča)

Vse je grenko

Življenje je grenko,
grenak je okus,
grenka beseda prihaja iz ust.

Še v postelji sanjaš
in gor te zbudi.
Ne moreš verjeti
kaj vse se godi.

Maja iz Radelj

Vremenski PREGOVORI

Maja zmeren hlad,
lepo daje zelenjad
vina, žita in sena,
ti obeta do vrha.

Če maj se s poletno vročino začena,
mrz še po Urbanu pogosto ne jenja.

Življenje je preveč pomembno,
da bi ga jemali resno.

Ne zaupaj prihodnosti.
Si ne zasluži.

Odprta ribja restavracija v Vrbju

Restavracija je v neposredni bližini Hmezadove RIBOGONJICE in le dober km od Žalca v smeri Griž. Neposredna bližina Žalca in lepa okolica sta privlačni za številne obiskovalce, sama urejenost, kapaciteta in ponudba lokala so primerni tudi za poslovna srečanja.

Restavracija je odprta vsak dan razen ponedeljka od 14. do 22. ure, za posebna naročila in večje skupine pa po dogovoru. Restavracija nudi:

- postrv na tržaški način
- postrv po dunajsko
- postrv na žaru
- prekajena postrv
- ribji zrezek z gobami

Omenjene specialitete dopolnjujejo okusne priloge in solate in nenazadnje se lepo prileže tudi jabolko po savinjsko.

Pester je tudi izbor brezalkoholnih in alkoholnih pijač. Postrežba solidna, pa tudi cene niso previsoke.

VABLJENI!

60 letniki

KAUCL Franc
LOVEC Ciril
PINTAR Emil
PLASKAN Vlado

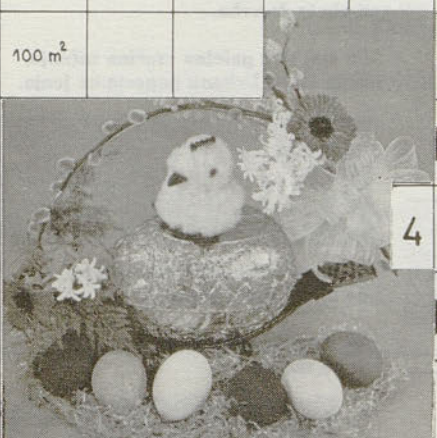
DO KZ DRAVA Radlje
DO Kmet. Ilirska Bistrica
DO Hmezad export-import Žalec
DS Skupne službe

50 letniki

HRIBERNIK Stanko
KOVAČIČ Franc
URŠNIK Rudolf
RITLOP Katarina
POMPE Marija
GAŠPERT Ana
LONČAREK Stane

DO Kmetijstvo Žalec
DO Kmetijstvo Ilirska Bistrica
DO KZ DRAVA Radlje
DO Kmetijstvo Žalec
DO Vrtnarstvo Celje
DO Celjske mlekarne Celje
DO Notranja trgovina Žalec

Glasilo Hmeljar izdaja delavski svet SOZD Hmezad Žalec – Ureja uredniški odbor: predsednik Slavko Košenina; člani: Metka Vočko, Ivan Vodlan, Eva Orač, Martina Krajnc, dipl. inž. kmet, Miljeva Kač, dipl. inž. kmet – urednica strokovne priloge za hmeljarstvo. Vili Vybihal, kmet inž. – glavni in odgovorni urednik – Uredništvo je v SOZD Hmezad v Žalcu, Ulica Žalskega tabora 1 – Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.000 izvodih – Mesečna naročnina 26 din – Tisk AERO Celje – TOZD Grafika

			ZDRAVI-LIŠČE PRI CELJU	PREDSTOJ-NICA SA-MOSTANA	... IN DOL	UPRAVLJA-LEC PLUGA	DEŽELA V JUŽNI ARABJI	TONA	IPERIT	POLNILO PRI KUHANJU	VRSTA RIBE	NEKDANJI SLOV. TEDNIK	PRISLOV (IZ HIŠE)	V JUŽNI SAD	
			POD-PORA					DIVJA ZVER GL. MESTO EVR. DRŽAVE							
			FALOT						DELOVNA ENOTA			NATRIJ DOKAZ, DA SI BIL DRUGJE			
			KONEC POLOTOKA		ZMIKAVT CENTI- GRAM				TOVARNA V KAMNIKU (PREDEL. ZELENJAVE)				DUŠIK POKR. V GRČIJI		
EDVARD	ZNAN BIOLOG	NIČLA	29. IN 8. ČRKA					ŠPANJA LADIJSKI VIJAK							
NUNA															
ŽENSKO IME			PRISADNA MRTVINA RASTLINA BIČEK							POCESTNICA REKA V ŠVICI					
GRAD PRI PTUJU				ROMAN M. GORKEGA ... BULJBA	JOD LEV NI- KOLA JEVIC		NEMŠKI GENERAL, PODPISNIK KAPITOLAC	REKA V AZIJSKEM DELU SZ				BIZMUT NAŠA POŠTA			
JUG	VRSTA ZIDAHA TERME						ITALIJA KLU KLUX ...		LIHO- PRSTI KOPITAR FOSFOR						
PREBIVA- LEC ATIKE						IZVOZ DEL NOGE						VRSTA FILMOV (FON.)	PRAZNIK DELA		
BIVŠI MARIBOR. MOLESAR					ORODJE ZA OSTR. ŽAGE BORILNO OROŽJE				ČISTA TEŽA				VSAK VIJAK JIH IMA	STROG (POGLED, BESEDA)	
DALJŠA PESNITEV		ŠHATLICA (GLASBENA, FILMSKA) POZIV										RAJONSKI NARODNI ODBOR KRAPINA			
POŽE- LENJE			VRSTA TKANINE												
VRSTA ZNAČILNA OBLIKA			TETOVO	ZABAVA VRSTA, ELEKTRIC. PECI											
DEL ORGANSK. SPOJIN					LJUBKOV. MOŠKO IME							2. SAHO- GLASNIK	ORANJE		
TITOVO							NEKDANJI TURŠKI NASLOV	NANDEK							
POLMER	SVETILO ZA OJAČA- NJE SVETL. SEVANJA	PLEMIŠKI NASLOV	ŠPANSKI FAŠISTIČ. BOJEVNIK												
UDELE- ŽENEC ALKE						REKA V SZ CIGAN					IRIDIJ	PRAZNIČ- NA OBLEKA	METER	MORSKI PTIČ IZ RODU GALEBOV	OBTESAN LES
PISATELJ (IVAN)						FOTODBEJKT, POS. GESTAV LEČ KORAČNICA									
REKA SKOZI MÜNCHEN				VRSTA ITAL. KAMIONOV			5. IN 15. ČRKA REGAČICA		ČASOVNA ENOTA DRŽAVA ARAB. POL.				LASTNO- ROČNO NEM. FIL. (GEORG)		
SRD				URADNIK ZA POROKE							NEMŠKA REKA				
100 m ²				PAPEŽEV VZDEVEK	RADIJ M. IME			ŽEN. IME GRŠKI BOG VOJNE			DRŽAVA V SEV. VZH. INDIJI				
												RIBIŠKA PRIPRAVA	ENAKA SOGLAS. 21. + 19. + 18. ČRKA	JAZ (LAT.)	
						PERZIA- NIST DA (LJUĐSKO)								KVARTAŠ. IZRAZ TONA	
								SESTAVILA MILAN DOLINAR IN VILI VYBIHAL	MORSKI RAK					PREDPOHA (NEPO- POLNOST)	

dr. Dragica Kralj

Vzdrževanje hmeljnega sortimenta

V pridelovanju hmelja se zadnji čas soočamo z večjim številom kultivarjev in s tem tudi z drugačno problematiko, kot pred leti, ko smo pridelovali samo savinjski golding. Po širšem sortimentu segamo predvsem zaradi prednosti pri pridelovanju, obremenjujemo pa trgovino, ki je osvojila svetovni trg s savinjskim goldingom in mora sedaj iskati nova tržišča. **Prednosti širšega sortimenta** za pridelovanje so naslednje:

Omejitev epidemij boleznih in škodljivcev je uspešnejša pri širšem sortimentu, kar smo občutili že v letih 1973 in 1974, ko se je pojavil verticilij na aurori. V primeru, da bi se bolezen močneje razmahnila in ogrozila nasade aurore, bi ostala zdrava druga hmeljišča, posajena s kultivarji, ki so za verticilij manj občutljivi.

Zmanjšanje delovnih konic je pri širšem sortimentu (če imajo kultivarji različno dolžino vegetacije) druga pomembna pridobitev. Delo lažje planiramo že pri rezi, napeljavni vodil, napeljava hmelja pa vse do obiranja, ki se lahko zavleče še daleč v september. Isto površino hmelja zmore obdelati manj delavcev, kot če na njej pridelujemo samo en kultivar.

Stroji in naprave pomenijo veliko finančno obremenitev. Pri širšem sortimentu pa so bolj izrabljene, ker jih lahko uporabljamo daljši čas, posebno: obiralne stroje, traktorje in sušilnice.

Stabilen pridelek (iz leta v leto) je pri širšem sortimentu zagotovljen. Če bi pridelovali samo en kultivar, bi nas lahko bolj ogrozile vremenske katastrofe (toča, suša), kakor tudi epidemija (peronospora, verticilij, hmeljna pršica). Pri širšem sortimentu pa lahko računamo z različnimi reakcijami na okolja, s tem je seveda riziko pridelovanja manjši.

Širši sortiment ima tudi svoje pomanjklivosti. Omenili smo že, da je trgovina tista, ki zahteva določen tip hmelja. Brez dvoma, da je po eni strani ugodno, če lahko razpolaga z različnimi kakovostmi, da lahko zadosti vsaki želji kupca; vendar če pridelava premalo savinjskega goldinga, ne more realizirati pogodb, ki jih je sklenila v predprodaji s trgovom, ki zahteva tradicionalni hmelj. Ker moramo uspeti na svetovnem tržišču moramo upoštevati pač navodila, ki nam jih daje trgovina.

Večja zahteva po znanju pri pridelovanju širšega sortimenta pomeni tudi večjo obremenitev za pridelovalca. Potrebna je večja pazljivost pri spremljanju razvojnih faz posameznih kultivarjev, ugotavljanje boleznih in škodljivcev; načinu gnojenja, načinu napeljave vodil in trt na vodila, razdalji sajenja in podobno. Zahtevnejša je tudi premena, posebno, če menjujemo kultivar. V tem primeru ni dovolj, da ugodimo zemljo, očistiti jo moramo tudi od ostankov hmelja, da preprečimo mešanje na novo posajenega kultivarja s predhodnim. Spodrsrljaji so dalekosežni, saj trajajo posledice, vso življenjsko dobo nasada. Izognemo se jim lahko le z znanjem in z vestnostjo. Mešana populacija v hmeljišču povzroča niz problemov: poškodbe zaradi boleznih in škodljivcev in zaradi nepravilne oskrbe. Za-

radi takšnih neustreznih pogojev genetski potencial kultivarjev ni izkoriščen.

Mešana populacija v hmeljišču povzroča preglavice, ki se izražajo ves čas pridelovanja in spravila pridelka. V hmeljiščih se pojavljajo gnezda boleznih in škodljivcev. Če jih spregledamo, so posledice občutne, če pa se odločimo za intervencije, poškrbimo vse hmeljišče, neglede na to, da osnovni kultivar ne potrebuje v tem času nobene intervencije. Posledice mešane populacije se odražajo tudi v neenakomernem zorenju. Osnovni kultivar zori prej ali kasneje kot primesi. Če primesi v času obiranja še niso zrele, zmanjšujejo pridelek, če pa so že prezorele, pa porjavijo in ves pridelek pade v nižji razred pri prevzemu hmelja. Tudi sušenje kultivarjev zahteva specifičen pristop, saj vemo, da rabijo nekateri daljši čas sušenja, odvisno od zrašččnosti storžkov. Posledice sušenja mešane populacije se zopet odražajo v slabši kakovosti.

Vzdrževalna selekcija je dober pripomoček pri vzdrževanju sorte čistosti in kondicije rastlin. Osnova vzdrževalne selekcije je vzgoja matičnih nasadov za pridelovanje sadik. Postopek pridelovanja sadilnega materiala predpisuje priznavalna služba, ki je organizirana v republiškem merilu za večino gojenih rastlin. Pot do registriranja hmeljišča za matični nasad, iz katerega lahko pridelujemo sadike, je dolgotrajna in vodena s predpisi priznavalnega postopka. V delo vključuje usposobljene strokovnjake - selekcioniste, ki z večkratno negativno selekcijo (z izločanjem nesortnih tipov) očistijo hmeljišče, ki ga pridelovalec določi za pridelovanje sadik. Delo selekcionistov traja najmanj dve leti, rezultate njihovega dela preverja strokovna kontrola za selekcijo in, ko ugotovi, da je hmeljišče sortno čisto in v dobri kondiciji, izda »akt o priznanju«, na osnovi katerega opiše hmeljišče v register. Le v takem, registriranem hmeljišču lahko pridelujemo sadike.

Zanesljivost notranje in zunanje kondicije sadilnega materiala zagotovimo z deklaracijo. To izda pridelovalec, če je sadike pridelal v registriranem matičnem hmeljišču, če je ukoreninil priznane sadike. Deklaracijo lahko izda le, če je registriran nasad - hmeljišče pravilno oskrboval, da rastline niso životarile v pomanjkanju in v premagovanju boleznih, če je z negativno selekcijo (z izločevanjem tujih tipov in deformiranih rastlin) poskrbel za sortno čistost, ter če je rezultate negativne selekcije dopolnil s pozitivno ob času nabiranja sadik, če je upošteval predpise, da mora biti sadika močna in zdrava. Priznavalna služba zahteva, da strokovna kontrola za pridelovanje sadilnega materiala preveri registracijo nasada in pridelovalca, pregleda nasad v vegetaciji in pozneje sadilni material. Ko ugotovi dobro notranjo in zunanjo kondicijo nasada in sadilnega materiala, izda »potrdilo o sortni čistosti«, na katero se sklicuje pridelovalec, ko deklarira sadilni material. Sklicevati se mora tudi na »zdravstveno spričevalo«, ki ga izda zdravstvena kontrola, ko je ugotovila, da je

bilo registrirano zemljišče zdravo v vegetacijo in, da je sadilni material zdravstveno neoporečen. Samo priznane (deklarirane) sadike smejo v promet. Lahko jih posadimo v hmeljišče ali ukoreninimo. Če jih prodamo, zagotovimo notranjo in zunanjo kondicijo z deklaracijo, ki jo priložimo fakturi. Posamezne vreče, v katere sadike pakiramo, pa deklariramo z etiketami, ki jih pritrđimo na vreče. Tako zadostimo predpisom, ki jih moramo spoštovati zaradi izredne pomembnosti sadilnega materiala za uspešno pridelovanje hmelja. Spoštovanje teh predpisov preverja kmetijska inšpekcija, ki za kršenje predpisov izvaja sankcije.

Zasnovano hmeljišče zagotavlja trajno velik pridelek (ob spoštovanju pravilne tehnologije in ob ugodnih vremenskih razmerah) le, če izberemo ustrezno zemljišče, ga temeljito obdelamo, poskrbimo za strokovno premeno in predvsem, če v tako zemljišče posadimo odgovarjajoč kultivar s prizanim sadilnim materialom. Kar se tiče priprave tal, nastajajo največje napake v premeni. Premalo časa pustimo tlem, da se ugodijo, prav tako pa vložimo premalo truda, da bi očistili zemljišče in odstranili ostanke predhodnega kultivarja. Posledica je mešana populacija, če tudi smo posadili priznane sadike, ker so se ostanki predhodnega kultivarja močneje razrasli. V takšnih hmeljiščih je pomešanost tako velika, da je negativna selekcija neučinkovita. Prvič traja predolgo časa, drugič pa nastane prevelika škoda, saj je potrebno izločiti včasih tudi 30 % rastlin. Takšno hmeljišče daje ne glede na izboren sadilni material trajno slabši pridelek.

Ukoreninjenci so posebna kategorija sadilnega materiala. Ko smo jih začeli uvajati, smo računali gospodarsko korist, dober sklop in velik pridelek v prvoletniku. Nastopile pa so težave zaradi nepravilnosti, pri pridelovanju ukoreninjenec. Teh si ne smemo več privoščiti, če želimo uspešno gosodariti. Priznavalni postopek pri pridelovanju ukoreninjenec je enak, kot pri pridelovanju sadik. Zato lahko ukorenjuje sadike samo registriran pridelovalec. Sadike, ki jih želi ukoreniniti, morajo biti seveda priznane, ukoreninija pa jih na dobro izbranem zemljišču, ki nima ostankov predhodno posajenega hmelja. Ukoreninječe je vrtna kultura; zahteva okopavanje, namakanje, dobro oskrbo s hrano in zatiranje boleznih in škodljivcev. Zaščititi jih mora enako kot v proizvodnem hmeljišču. Nad pridelovanjem ukoreninjenec bdi strokovna in zdravstvena kontrola, ki ob pravilni oskrbi in ob zagotavljenem poreklu sadik, izdata potrdilo o sortni čistosti, enako kot pri sadikah. S tem potrdita, da je bilo ukoreninječe v vegetaciji dobro oskrbovano in zdravo ter da so ukoreninjenci v dobri kondiciji in zdravi. Pidelovalec lahko na osnovi teh dokumentov posadi novo hmeljišče. Če ukoreninjence proda, jih mora deklarirati, pakirati in etiketirati, enako kot sadike.

Širši sortiment je brez dvoma nujen za rentabilno proizvodnjo. Prednost pa je trajna samo, če znamo hmeljno populacijo zavarovati pred sortno pomešanostjo in, če upoštevamo posebnosti posameznih kultivarjev pri tehnologiji pridelovanja in pri spravilu pridelka.

PROBLEMATIKA AROME IN GRENČICE HMELJA

Aroma hmelja je ena od karakteristik njegove kakovosti. Posebno v hmeljni trgovini pa tudi med pivovarji je mnenje, da je aroma hmelja pomembna za njegovo pivovarniško vrednost. Nekateri pivovarji v svetu zahtevajo le hmelj določene provinience ali celo sorte, kar dokazujejo s tem, da le iz tega hmelja lahko varijo pivo iste in priznane kvalitete. Tako želijo nekatere ameriške pivovarne le hmelj evropskih tradicionalnih sort: žateški, hallertauer, savinjski golding in drugih na osnovi izkušenj v tehnologiji in odklanjajo sorte, ki so vzgojene s križanjem ali sorte ameriškega porekla. Te sorte imajo več alfa kislin, ki so pomembne za grenčico hmelja in bi tako lahko bila poraba hmelja z uporabo sort, ki vsebujejo več alfa kislin, manjša in stroški proizvodnje piva manjši. Nasprotno v zadnjih letih se je povpraševanje po sortah in proveniencah hmelja, ki so znane po prijetni aromi, izredno povečalo.

V organoleptični oceni arome ločimo prijetno polno aromo, pa tudi neprijetno ostro, tujo aromo. Te razlike ugotavljamo pri trgovskem ocenjevanju hmelja. To je le subjektivno, izkustveno določanje kvalitete, ki je moderne kemične metode še ne določujejo. Prijetna polna hmeljna aroma je porok kvalitete hmelja, saj si pivovarji s takim hmeljem že po tradiciji in izkustvu zagotovo kvalitetno pivo polnega okusa in vonja, pa čeprav danes še ni raziskan direktni odnos med prijetno aromo hmelja in okusom piva.

Zanimivo je nadalje to, da se v pivovarstvu in hmeljni trgovini običajno bolje plačajo tiste hmeljne sorte in provinience hmelja, ki so znane po prijetni aromi brez ozira na to, da jih potrebujejo več za isto grenčico piva. Kot po pravilu imajo te sorte vsaj tradicionalne evropske, manj alfa kislin kot novo vzgojene sorte, ki zmanjšujejo stroške surovin v pivovarništvu in imajo več alfa kislin. Pritisk hmeljnega tržišča je v zadnjih letih deloval tudi v smeri vzgajanja novih sort. Kljub temu, da so ameriški pivovarji uporabljali predvsem domače sorte, ki so bile bogate z grenčičnimi smolami, saj izhajajo iz ameriške germplazme, pa še intenzivno uvažajo evropski tradicionalni hmelj in tudi ameriški hmeljni žlahtnjitelji vzgajajo sorte, ki so slične evropskim z manjšo količino grenčice kot npr. cascade in sorti columbia, willamette, ki jih imenujejo »nove aromatične hmeljne sorte«.

Tako kot je malo poznan direktni vpliv arome hmelja na okus piva – močno se raziskuje, a odgovor še ni zadovoljiv – še manj je poznano, kaj je aromatična sorta in katere sestavine hmeljnega storžka tvorijo aromo hmelja, njegovo intenzivnost in kvaliteto.

Vse večja pozornost aromi hmelja je vodila Evropsko gospodarsko skupnost (EWG) do tega, da je izdala 28. 4. 1978 uradno sporočilo No. 891/78, ki deli sorte v aromatične (Aromahopfen) in grenčične (Bitterhopfen).

V aromatične sorte spadajo: hallertauer, herbsbrücker, hüller, spalt, tettnang, progress, fuggles, golding, WGV, tutsham, saaz, strisselspalt, burgundski pozni, star, bramling cross, wye challenger.

V grenčične sorte spadajo: northern brewer, brewer's gold, bullion, target, keyworth's midseason, northdown.

Tu so le nekatere sorte, mnoge sorte še niso opredeljene. Kot navajajo avtorji, je značilnost aromatičnih sort, da dajejo manjše pridelke kot grenčične sorte. Kakšne so pa kvalitetne razlike med aromatičnimi in grenčičnimi sortami? Aromatične sorte imajo malo alfa kislin (pod 7%) in sestav hmeljnega olja je »tipičen« po metodi

plinske kromatografije. Vse ostale sorte so grenčične sorte ali sorte z visoko količino alfa kislin (nad 7%).

V Evropi je kot dominanten proizvajalec hmelja Zapadna Nemčija najbolj vplivala na strukturo sortnega sestava. V letu 1977 je bila površina sort v Zapadni Nemčiji takale:

Sorta	ha
hallertauer	4271
spalt	364
herbsbrück spät	2982
tettnang	936
hüller bitterer	1696
northern brewer	6140
brewers gold	2419
record in drugi	442
Skupaj	19250

Od tega so tradicionalne sorte obsegale 8553 ha oziroma 44,4%. Novo vzgojene sorte tj. sorte vzgojene s križanjem tako nemške kot tuje pa so zavzemale že 55,5% površin, a njihova količina pridelka je mnogo večja, saj so rodnejše od tradicionalnih sort tako po pridelku hmelja in kot po alfa kislinah. Največjo površino od vzgojenih sort je zavzemal Northern Brewer (6.139 ha), ki ga gojijo že več let. Northern brewer je bil rešitelj nemškega hmeljarstva pred leti, ko se je verticilij razširil po nemških hmeljiščih in je množično uničeval domačo sorto hallertauer, ki je bila renome nemškega hmeljarstva, nosilec kvalitete in ekonomike. Da bi bil kontrast oziroma absurd še večji, je northern brewer občutljiv za soje verticilija v Angliji, čeprav je bil prva sorta, ki je bila uspešno vzgojena iz križanja ameriškega in evropskega tipa hmelja. Vzgojil jo je Salmon v Wyeu v Angliji. Seveda pa je šla širitev northern brewerja v Nemčiji tako daleč, da je presešla površine hallertaua, še več, v čiste nasade hallertauerja so posajali vrste, ki so bile uničene od verticilija, s sorto northern brewer. Tako so se nasadi pomešali in čistih nasadov hallertauerja je danes malo. Nemški hmeljarji vidijo perspektivo v gojenjuv Hüllu vzgojenih sort (s križanjem in od-

biro), ki naj bi bile »aromatične« po kriterijih EWG in donosne za nemške hmeljarje. Po EWG odloku so med aromatične sorte uvrščene vse sorte, ki so vzgojene v Hüllu! Sorta northern brewer ni le odporna za verticilij, temveč tudi izredno rodna (povprečno 2000 kg/ha).

Če upoštevamo med aromatične sorte tudi hüller sorte, potem je v Nemčiji bilo razmeje površin med aromatičnimi in grenčičnimi sortami 53,2% in 46,8%. Razširitev sorte northern brewer je bila izrazita v področju Hallertau, zato so tudi po nemški delitvi sort na aromatične in grenčične v hallertauskem hmeljarskem področju izrazito prevladovali grenčične sorte, ki jih je v Hallertau v letu 1977 bilo že nad polovico površin (54%). V ostalih hmeljarskih rajonih Zapadne Nemčije pa prevladujejo tradicionalne hmeljne sorte, ki jih nesporno uvrščamo v aromatične. Aromatičnih sort je v teh hmeljarskih rajonih nad 90% vseh hmeljarskih površin (Spalt, Herbsbrück, Tettnang itd.). Seveda je v takih proizvodnih pogojih vzgoja novih sort usmerjena v toleranco za verticilij, večje pridelke in tiste kriterije kvalitete, ki jih zahteva hmeljno tržišče.

Posebno novi odlok EWG je napotil nemške raziskovalce, da želijo z objektivnimi merili ovrednotiti hmeljne sorte, njih kemične vrednosti, posebno pa aromo. V novih sortah žele dobre lastnosti: najboljšo kombinacijo velike količine alfa kislin in »noble« aromo, ki je reputacija nemškega hmelja v svetu. Rezultat tega je izredno intenzivno razmnoževanje Hüller sort, predvsem sorte **hüller perle**. Seveda gre zmanjševanje površin predvsem na račun tradicionalnih sort. Tako je indeks površin v letu 1978 napram letu 1977 za sorte hallertauer 82,6%, a za sorto northern brewer 93,5%. Sorta hüller perle ima (J. Maier, 1979) odlične lastnosti v pogledu grenčičnih spojin kot tudi aromo. Dosedanja sorta hüller bitterer je izredno padla v količini grenčičnih smol, je občutljiva za viroze, zato je potrebno zaradi zagotovitve stalne kvalitete hmelja vzgajati le brezvirozni material.

Zato sorta hüller perle prištevamo v grupo aromatičnih sort. Sestav hmeljnega olja, ki je nosilec arome, sorte hüller perle je sličen kot pri sorti hallertauer. Ima več grenčičnih smol, večji pridelek in več alfa kislin. Količina in sestav grenčičnih smol za poedine sorte iz poskusa Inštituta v Hüllu so:

Sorta	SS	TS	Alfa kisline	Beta kisline	Alfa/beta	Aroma točke
Hallertauer	15,3	1,5	4,2	9,6	1:2,29	24
Herbsbrück	16,9	2,7	4,3	9,9	1:2,30	21
H. bitterer	16,0	3,2	4,8	8,0	1:1,67	23
Hall. gold	20,7	1,8	9,0	9,9	1:1,10	24
Perle	18,3	2,4	8,4	7,5	1:0,89	25
Northern brewer	20,3	2,3	9,5	8,5	1:0,89	20
Brewer gold	20,7	2,2	8,4	10,1	1:1,20	17

Sestav hmeljnega olja (Maier, 1979)

Sorta	% olja	Mir-cen	Car.	Far.	Hum.	Post. 1	Post. 2
Hallertauer	0,71	11,2	7,7	–	32,1	0,8	0,2
Herbsbrück	0,86	17,2	7,6	–	14,6	7,7	8,4
Perle	1,10	19,8	7,9	–	32,3	0,5	0,1

Vse te sorte so ocenjene kot aromatične, čeprav imajo različen sestav hmeljnega olja, ki ga smatrajo tudi nemški raziskovalci za nosilca arome. Še več, tudi raziskave divjega hmelja in potomstva divjega hmelja ne kažejo direktne odvisnosti med sestavo hmeljnega olja in oceno hmeljne arome.

Narcis (1978) tudi navaja po Maier-ju (1973) delitev sort v aromatične in grenčične. Navja naslednje karakteristike: odnos med alfa

kislinami in beta frakcijo je pri aromatičnih sortah 1 : 1,5–1,7, a pri grenčičnih sortah 1 : 0,8–1. Ti dve skupini se ločita tudi po količini kohumulona. Aromatične sorte vsebujejo okoli 20 % kohumulona, drugi hmelji 30–45 %. Hmeljno olje teh skupin in sort se tudi razlikuje; tako northern brewer in brewer's gold vsebujeta večjo količino mirce.

Lahko zaključimo na osnovi izkušenj nemških hmeljarjev, da razmejitev med grenčičnimi

in aromatičnimi sortami ni enostavna. Do sedaj niti nimamo objektivnih kriterijev za tako delitev. Ta razdelitev je osnovana na izkušnjah pivovarjarjev in trgovcev, ki žele zadržati tradicionalne hmeljne sorte, s katerimi imajo bogate in dobre izkušnje, medtem ko zahteva uporaba novih sort, bogatih na alfa kislinah več raziskovanj in izkušenj za uspešno uporabo v pivovarstvu in stalen večji promet v trgovini.

Marta DOLINAR, dipl. biolog

ŠKROPLJENJE HMELJIŠČ PROTI PRIMARNI OKUŽBI HMELJA S PERONOSPORO

Peronospora je v hmeljiščih še vedno gospodarsko najpomembnejša bolezen. V Sloveniji se pojavlja vsako leto, bolj ali manj intenzivno, odvisno od vremenskih razmer.

Hmeljna peronospora se razvija na vseh rastlinskih organih: na koreniki, poganjkih, na listih, socvetju in storžkih. Obolele korenike poženejo spomladi bolne poganjke – kuštravce. V letih, ki so za razvoj peronospore ugodna, so kuštravci tako številni, da pri posameznih rastlinah nimamo kaj napeljati na opore. Če se pojavi peronospora na vodilnih trtah kasneje, ko je hmelj že dva ali več metrov visok, poganjki zakrne, ne dajo pridelka, ali pa je veliko manjši. Tudi, če se ne trtah ne pojavijo kuštravci, daje rastlina, ki ima obolelo koreniko, do 20 odstotkov manjši pridelek. Če se pojavi hmeljna peronospora v velikem obsegu v času, ko hmelj cveti, uniči pridelek. Če pa se pojavi kasneje na strožkih, se občutno zmanjša kvaliteta in količina pridelka. Pojav peronospore na listih, socvetju, na strožkih uspešno preprečimo s preventivnim škropljenjem, s kontaktnimi fungicidi. Primarna okužba hmelja s peronosporo pa je bila v slovenskih hmeljiščih težko rešljiva naloga. Do sedaj nismo imeli pripravka, s katerim bi jo zanesljivo preprečevali, oziroma s katerim bi zdravili obolele korenike.

Sistemični fungicidi, ki so prišli zadnja leta na tržišče, uspešno rešujejo primarno okužbo v hmeljiščih. Značilno zanje je, da prodro v rastlino, se po njej prejavajo in onemogočijo micelij, da bi se razvil. Tak sistemski fungicid je ridomil (metalaxyl). Če ga uporabljamo po rezi in z njim zalijemo ali škropimo rastline, ko so poganjki do 30 cm visoki, zavarujemo rastline najmanj do srede junija. Če ga uporabljamo proti sekundarni okužbi, to je proti okužbi, ki nastane s poletnimi trosi, traja delovanje 14 dni. Njegova prednost je tudi, da zaustavi rast micelija še potem, ko se je infekcija že izvršila, to je, ko je tros odgnal in se razvije v micelij. Kot vsi fitofarmaceutski pripravki, ima tudi ridomil svoje negativne strani. Ena izmed teh je, da se pri pogosti uporabi razvijejo nanj odporne glive. Opazili so že odpornost pri fitofori na krompirju in peronospori na vinski trti. Da bi se temu izognili ali pa re-

zistenco vsaj odložili, smo želeli ugotoviti, če je z njim potrebno vsako leto škropiti hmeljišča proti primarni okužbi, oziroma kako eno in večletna tretiranja vplivajo na pojav kuštravcev v naslednjih letih.

S sistemskimi sredstvi smo tretirali spomladi hmelj proti primarni okužbi, eno, dve, tri, štiri leta in naslednja leta ugotavljali število obolelih poganjkov. Uporabili smo sistemskina sredstva ridomil WP (25 odstotni metalaxyl) 0,8 g na rastlino in aliette (80 odstotni aluminijev fosfit) 0,7 g na rastlino. Kot standard smo uporabili enkratno škropljenje z 0,1 odstotnim brestanom 60. Poskus smo postavili leta 1979 in ga zaključili v letu 1982. Tretirali smo ga navadno, ko so bili poganjki ca. 3 cm visoki, število kuštravcev pa ugotavljali v maju in juniju.

Razpredelnica 1: Ocenitev peronospore v letu 1980

Pripravek	Tretirano	število kuštravcev na 15 rastlin l. 1980	
		19. maj	4. junij
Ridomil	1979, 1980	0,25	0,40
Ridomil	1979	2,50	12,00
Brestan	1979, 1980	9,00	24,50
Kontrola	- - -	17,25	61,50
		GD _{5%} = 6,76	
		GD _{1%} = 9,14	

Razpredelnica 2: Ocenitev peronospore v letu 1981

Pripravek	Tretirano	število kuštravcev na 15 rastlin l. 1981	
		maj	junij
Ridomil	1979, 80, 81	0,60	0,60
Ridomil	1979, 80, -	6,75	3,50
Brestan 60	1979, 80, 81	44,75	16,0
Kontrola	- - -	127,75	80,0
		GD _{5%} = 8,61	GD _{5%} = 4,84
		GD _{1%} = 11,63	GD _{1%} = 5,81

Razpredelnica 3: Ocenitev peronospore v letu 1982

Pripravek	Tretirano	število kuštravcev na 15 rastlin l. 1982	
		maj	junij
Ridomil	1979, 80, 81, 82	1,25	3,50
Ridomil	1979, 80, 81, -	0,75	5,75
Brestan 60	1979, 80, 81, 82	8,00	19,00
Kontrola	- - - -	13,25	85,00
		GD _{5%} = 3,08	GD _{5%} = 8,80
		GD _{1%} = 4,15	GD _{1%} = 11,90

Iz rezultatov je razvidno, da je škropljenje z metalaxylom (ridomil) proti primarni okužbi uspešno, kar so se hmeljarji že sami lahko prepričali. Iz poskusa je nadalje razvidno, da je število kuštravcev na parcelicah, ki smo jih predhodno leto tretirali zanesljivo manjše kot na kontroli in parcelicah, ki so bile dve leti zapored tretirane z brestanom 60. Število kuštravcev na parcelicah, ki smo jih eno leto tretirali z ridomilom, drugo leto pa tretiranje opustili, je večje, kot na parcelicah, kjer smo uporabljali ridomil dve leti zapored. Med parcelicami, ki smo jih tri leta zapored tretirali z ridomilom in parcelicami, kjer smo po dvoletnem tretiranju z ridomilom opustili škropljenje z njim, v številu kuštravcev ni bilo zanesljivih razlik. Če tretirano s sistemskimi sredstvi tri leta zapored, je število kuštravcev v četrtem letu, ko hmeljišča nismo tretirali z ridomilom, skoro enaka, kot na parcelicah, ki smo jih štiri leta zapored škropili s sistemskimi sredstvi.

Na osnovi rezultatov poskusa bi praksi svetovali, da naj uporablja dve leti zapored proti primarni okužbi s peronosporo ridomil, tretje leto pa naj tretiranje z njim opusti in uporabi brestan 60. V četrtem letu bi zopet škropili hmeljišča s sistemskimi pripravki.

V škropilni program lahko še vključimo aliette, ki smo ga že preizkusili. Je sistemski fungicid, ki kaže slabše delovanje kot ridomil. Ima pa prednost, da pri njem še nismo opazili rezistence, kljub temu, da ga v vinogradih že več let uporabljajo.

Milan Veronek, inž. kmet.

Z OBISKA V ŽATCU

Žatec je s približno dvajsetisoč prebivalci nekajkrat večje mesto od Žalca. Z Inštitutom za hmeljarstvo, ki se uradno imenuje Vyzkumny ustav chmelarsky, je podobno kot Žalec za slovensko, središče češkoslovaškega hmeljarstva. Inštitut za hmeljarstvo Žatec, ki smo ga obiskali v lanskem decembru, da bi se, seznanili z novjšimi dognanji na področju agrotehnike hmelja, posebej namakanja hmeljišč, ima že tradicijo. Predlanskim je praznoval trideseto obletnico. Žačetki strokovnega dela sicer v drugačnih oblikah delovanja posegajo daleč nazaj in še v prejšnje stoletje. Seveda je treba povedati tudi, da se je žateški inštitut leta 1974 preselil v novozgrajene objekte in da je po gospodarskih objektih, poskusnih poljih in številu strokovnjakov najbrž največja tovrstna institucija.

Na Češkoslovaškem pridelujejo hmelj že dolga stoletja. Po zadnjih podatkih imajo 11759 hektarov hmeljišč. To je približno triinpolkrat več kot Jugoslavija. Proizvodne razmere, predvsem klimatske niso tako ugodne kot kažejo obseg in proizvodni rezultati. Če klimatske razmere primerjamo z našimi, ugotovimo, da niso najustreznejše. Žatec ima srednjo letno temperaturo 8,6 °C, Žalec pa 9,7 °C. Vendar ima Žatec nekoliko milejše zime z malo snega in hladnejša poletja. Čeprav razlike temperatur niso zamenljive, je razlika pri padavinah še očitnejša. Žatec ima letno ca. 460 mm padavin, Žalec 1196 mm. V času vegetacije april – september ima Žalec 690 mm padavin, Žatec pa le ca. 300 mm. Tako majhne količine padavin pa kljub še tako ugodnim talnim razmeram ne za-

doščajo za velike hektarske prihodke. Zato morajo hmeljišča v velikem obsegu namakati. Sedaj namakajo približno 3000 hektarov hmeljišč. Tako imajo na tem področju veliko izkušenj. Namakanje posodablja z novimi dosežki, da bi bilo še bolj učinkovito. Z njim povečajo količino, pa tudi kakovost pridelka. V povprečju dosežejo z namakanjem 15 % večji pridelek, v ekstremnih letih pa tudi za 40 %.

Poleg polstabilnih sistemov in namakanja z vrha (slično našemu) uporabljajo v zadnjem času vedo bolj manjše namakalnike z navito cevjo za oroševanje pod spodnjo polovico rastlin. Enega takih smo za poskuse nabavili tudi v Žalcu. Poleg tega načina namakanja se navdušujejo tudi za podtalno namakanje s perforiranimi cevmi, ki bi jih zakopali v vsako drugo medvrsto hmelja. Predvidevajo, da bi bil takšen način namakanja energetsko varčen, zato ekonomičen in dovolj učinkovit. O tem govore poskusi, ki so jih opravili. Mnenja so, da bi lahko velike namakalnike z navito cevjo Ø 90 in 110 uspešno vključili za namakanje hmeljišč pri polstabilnih sistemih, kjer bi namesto sestavljivega voda

Žatec, središče češkega čmeljarstva s čmeljarskim inštitutom v ospredju

iz šestmetrskih cevi uporabili navito polietilensko cev namakalnika. S tem bi se izognili težkemu delu pri prestavljanju vodov in številnim nevšečnostim, ki se pojavljajo pri tem načinu namakanja.

Bilanco vode računajo za plast do globine 60 cm. Namakajo v fazah, ki so za pridelek odločilne in sicer v fazi bujne rasti in razraščanja rastlin, v času cvetenja in nalivanja storžkov.

Hmelj sadijo na razdaljo 3 x 1 m. Pri »V« sistemu napeljave imajo na ha ca. 7000 vodil. Žičnice gradijo pretežno z lesenimi drogovi. V preizkusih imajo tudi betone in sicer so zanje uporabili drogeve za elektrovođe. Drogeve postavljajo na raster 9 x 8 m; sedaj pa prehajajo na 12 x 8 m. Z merjenji so ugotovili, da se obremenitev žičnice zaradi padavin poveča za ca. 40 %, zaradi vetra pa za nekajkrat. Poleg opazovanj v naravi, so model hmeljske žičnice preizkušali tudi v vetrovniku. Pri tem so ugotovili, da je najslabše, če piha veter z vogala, torej po diagonali žičnice. Zelo neugodne so tudi turbulence zraka nad mrežo žičnice, ki poleg horizontalnih premikov povzročajo tudi vertikalna nihanja, ki

potencirajo obremenitve predvsem na sidra žičnice. Na modelu so ugotovili, da je za večjo stabilnost žičnice, večje število drogov na enoto površine odločilnega pomena.

Za vodila uporabljajo žico, a imajo z njo precej preglavic. Da preprečijo padanje rastlin (do 20 %), na zgornji konec vodila navežejo krajšo polipropilensko vrvico, s katero vodila privežejo na žičnico. Ta predpriprava vodil jim povzroča precej nevšečnosti, zahteva pa tudi precej skladiščnih prostorov.

Za napeljavo vodil računajo na svojo polavtomatsko napravo. Dobro so seznanjeni s tovrstnimi dosežki v drugih čmeljarskih deželah.

Na inštitutskem posestvu STEKNIK, ki smo si ga ogledali, gradijo nove objekte za spravilo pridelka. Imajo nad 80 hektarov poskusnih hmeljišč in letošnji pridelek bosta obirala dva nova obiralna stroja LČCH-2. Za sušenje montirajo tračno sušilnico, ki se podaljšuje v napravo za kondicioniranje s kapaciteto 350 kg suhega hmelja na uro. Vlažni zrak iz sušilnice se dovlažuje in uporabi za odvolgnjenje suhega hmelja. Prvi trak sušilnice je deljen, da se hmelj en-

krat presuje. V tunelu za kondicioniranje se hmelj presuje preko krajših trakov še trikrat. S presipanjem se sušenje oziroma dovlaževanje pospeši. To je dokaz, da je mogoče stare koristne prijeme v vključiti tudi pri uvajanju sodobne tehnike.

Poleg poskusnega centra za spravilo pridelka smo obiskali še kmetijsko zadrugo JZD Stankovice. Na kratko smo se seznanili z dosežki, pa tudi s problemi združnega pridelovanja. Udeležili smo se tudi razgovora med strokovnjaki in predstavniki žateškega inštituta za čmeljarstvo, kmetijske zadruge Stankovice in predstavniki bližje termoelektrarne, o izkoriščanju odpadne pare (toplote) termoelektrarne, ki povzroča na kmetijskih površinah škodo. Izkoriščena para se namreč z žveplovim dioksidom dviga in koncentrira v kopaste oblake, ki se v okolici sproščajo v obliki kislega dežja. Odpadno toploto termoelektrarne bi uporabljali za sušenje kmetijskih pridelkov, pa tudi hmelja. O problemu so razpravljali zelo resno, ker hočejo porabo nafte v kmetijstvu zmanjšati za 20 %.

V zimi brez snega delo na polju ni zastalo. Ker zemlja ni bila zmrznjena niti kdo ve kako vlažna, so v hmeljiščih dosajali prazna mesta.

Poleg količine posvečajo veliko skrb tudi kakovosti pridelka. Dobro se zavedajo, da bi bilo usodno, posebno v današnjih tržnih razmerah, zapraviti si sloves, ki si ga je češko čmeljarstvo ustvarilo v stoletjih skrbnega čmeljarjenja.

Odveč je omenjati, da so nas v Inštitutu za čmeljarstvo v Žatcu prijazno sprejeli in nam omogočili, da smo v kratkem času videli in zvedeli veliko zanimivosti, čeprav je bilo to le delček tistega, kar so ustvarili oziroma ustvarjajo v čmeljarstvu in pivovarstvu.

Nova spoznanja nam bodo koristila pri delu, posredno pa tudi čmeljarjem. Vodstvu in sodelavcem inštituta v Žatcu se za njihov trud in gostoljubnost, ki nam je omogočila ne samo koristno, ampak tudi prijetno bivanje na Češkem, najlepše zahvaljujemo.

Dr. Tone Wagner
Cvetka Mastnak-Čulk

GENSKA BANKA ZDRAVILNIH RASTLIN PRI INŠTITUTU ZA ČMELJARSTVO IN PIVOVARSTVO V ŽALCU

Gensko banko zdravilnih rastlin tvorijo rastline v kolekcijskem nasadu in zbirka konzerviranega semena. V kolekcijskem nasadu je bilo v letu 1982 posajenih 207 vrst in 20 že vzgojenih kultivarjev zdravilnih rastlin. Nekatere rastlinske vrste so na gredah že pet let, pridelki so pričeli upadati, zato smo grede obnovili. Večina rastlin (razen nekaterih eksotičnih) pri nas dobro uspeva in daje dobre rezultate poskusnega gojenja tako, da so možne vse raziskave, ki jih moramo izvesti v okviru dveh raziskovalnih nalog:

Preizkušanje pridelovanja zdravilnih rastlin (RS Slovenije).

Preizkušanje pridelovanja zdravilnih rastlin v hribovitih predelih občine Žalec (ORS Žalec).

Poleg teh nalog je postala genska banka zdravilnih rastlin tudi pomemben vzgojnoizobraževalen objekt. Število šolskih ekskurzij in drugih obiskovalcev narašča iz leta v leto. V tem letu si je kolekcijski nasad zdravilnih rastlin ogledalo preko 700 obiskovalcev. Za vzgojno-izobraževalne ustanove smo pripravili vzorčke droge, herbarij in diapozitive.

Genska banka zdravilnih rastlin je tudi osnova semenskega in sadilnega materiala. V kolekcijskem nasadu pridelamo seme za širjenje določene rastlinske vrste in za izmenjavo z drugimi sorodnimi inštitucijami. Brezplačna izmenja-

va preko Index Seminuma teče že od vsega začetka. V tem letu smo odposlali rekordno število semena – 294 vrečk po 2 g na 20 sorodnih inštitutov širom po svetu. Največje povpraševanje je bilo za vrste:

velika peščenicica (Ammi majus L.),
mak (Papaver bracteatum Lindl.),
bolhač (Chrysanthemum cinerariifolium Vis.),
dlakavi naprstec (Digitalis lanata Ehrh.).

Tudi to pomlad smo pripravili seme in sadike določenih zdravilnih in dišavnih rastlin (žajbelj, melisa, meta, ožepok, pelin, sivka, kamilica, bazilika) za vrtničarje in za gojenje v šolskih vrtovih (OŠ Podčetrtek, Vransko, Žalec, Gimnazija Šentvid – Ljubljana, EŠC Celje, Kmetijski šolski center Celje).

Dobri rezultati poskusnega gojenja na gredah ter povpraševanje na trgu nas je privedlo do tega, da smo začeli s poskusnim gojenjem na njivah. Nekaj nasadov smo zasnovali že jeseni 1981, nekaj pa spomladi 1982. Poskusne njive so v obrobni hribovitih predelih Savinjske doline. Osnovali smo poskuse pridelovanja naslednjih rastlinskih vrst:

gladišnik (Agrimonia eupatoria L.),
ajbiš (Althea officianalis L.),
kolmež (Acorus calamus L.),
angelika (Angelica archangelica L.),

pelin (*Artemisia absinthium* L.),
luštrek (*Levisticum officinale* Koch.),
melisa (*Melissa officinalis* L.)

Vsa opravila se izvajajo po navodilih Inštituta. V večini primerov so opravili že eno ali dve žetvi zelišča. Pridelki so veliki, čeprav nekoliko nižji kot na gredah, kjer je obdelava ročna in natančna. V tej fazi poskusnega gojenja zdravilnih rastlin nismo vključevali kemičnih pripravkov proti boleznim, škodljivcem in plevelu, razen primernih odmerkov mineralnih gnojil.

Na Inštitutu za čmeljarstvo in pivovarstvo v Žalcu imamo tudi laboratorij, ki v tej fazi določa vsebnost in sestavo eteričnega olja v drogi. Vsebnost olja pri nas pridelane droge je v večini primerov visoka, odvisna pa je od časa žetve in od sušenja. Kvaliteta pridelane droge na njivah se poslabša zaradi neurejenih sušilnic.

Npr.:	Kolekcijski nasad Et. olje ml/100 g	njiva Et. olje ml/100 g
Melissa officinalis L.	0,54	0,38
Mentha piperita L.	3,22 – 4,12	3,75

Za popestritev naše genske banke zdravilnih rastlin s samoniklimi in za uvedbo gojenja nekaterih zdravilnih rastlin iz našega naravnega okolja, smo raziskali tudi rastišča kolmeža in podleska.